

SIIPIRIKKO 3/82

Pohjois-Karjalan Lintutieteellinen Yhdistys r.y.

Julkaisija: Pohjois-Karjalan Lintutieteellinen Yhdistys r.y.

Puheenjohtaja: Risto Juvaste 80510 Onttola puh. 80293

Varapuheenjohtaja: Juha Miettinen Värttinätie 28
80260 Joensuu 26 puh. 32110

Sihteeri: Ari Parviainen Näädänkatu 5 B 16
80230 Joensuu 23 puh. 31182

Rahastonhoitaja: Veijo Turunen Varppitie 2 A 9
80160 Joensuu 16 puh. 824186

Muut hallituksen jäsenet: Petri Hottola Torikatu 5 A 7 80100
Joensuu 10 puh. 26756, Juhani Hyttinen Sorvarinkatu 6 80150
Joensuu 15 puh. 821482, Jukka Pusa Peipontie 10 80130 Joensuu 13
puh. 25727, Anssi Vähätalo Eteläkatu 10 D 23 80110 Joensuu 11
puh. 26949

Lehden toimituskunta: Juhani Hyttinen, Matti Kapanen,
Juha Miettinen ja Veijo Turunen

Tilausasiat: Lehti ilmestyy 4 kertaa vuodessa. Jaetaan jäsenille
jäsenmaksua vastaan. Jäsenmaksun suuruus v. 1982 on 20 mk (opis-
kelijat 14 mk, perhejäsenmaksu 5 mk). Siipirikon tilausmaksu v.
1982 18 mk. Irtonumerot 4 mk (+ 2 mk postituskuluja).
Yhdistyksen postisiirtotili: KU 879 55 - 8/Pohjois-Karjalan Lintu-
tieteellinen Yhdistys r.y./Turunen Varppitie 2 A 9 80160 Joensuu 16.

Kansi Enon Ahveninen (Valokuvannut Veijo Turunen)

SISÄLLYSLUETTELO

	Sivu
Pohjoiskarjalaisia lintupaikkoja	83
Eno: Reijo Erola	83
Joensuu: Anssi Vähätalo	83
Juuka: Hannu Lehtoranta	88
Kitee: Veikko Makkonen	90
Kontiolahti: Ari Parviainen	95
Liekka: Arto Määttä	99
Liperi: Lauri Karttunen	101
Outokumpu: Mauri Leivo	105
Polvijärvi: Petri Hottola	110
Rääkkylä: Veijo Turunen	116
Valtimo: Juha Kallamäki	119
Värtsilä: Kari Varonen	120
Irvokasta irrottelu itärajalta jatkuu	123

★ = Valtakunnallisen (Suomen lintutieteellisen yhdistyksen) rari-
teettikomitean tarkastama ja hyväksymä havainto.
☆ = Alueellisen rari-teettikomitean tarkastama ja hyväksymä havainto.

POHJOISKARJALAISIA LINTUPAIKKOJA

ENO

Reijo Erola

Kevätmuuttajien seuraamiseen ovat hyviä paikkoja Ahveninen, Uimasal-
mi, Rahkeenvesi, Paukkajanvirta ja Alusvesi, jotka jo varhain kevääl-
lä keräävät vesilintuja, lokkeja ja kahlaajia jopa aikaisemmin kuin
Joensuun sulapaikat.

Uimaharjussa on alue, jonka suosio hanhien ja joutsenten levähdys-
paikkana perustuu seuraavaan tämän kirjoittajan teoriaan.

Koitajoen entinen laskupaikka oli Rahkeenveden päässä Pielisjoen suul-
la ja se oli avoin vesialue aivan kovimpia talvia lukuunottamatta.
Kun Pamilon voimalaitos rakennettiin, veden tulo vanhan uoman kautta
loppui ja sulaa ei siinä määrin muodostu. Kevään ensimmäiset hanhet
ja joutsenet tavataan täällä poikkeuksetta em. alueella. Näiden pit-
käikäisten lintujen "muisti" vetää parvet vieläkin vanhoille levähdys-
paikoille, vaikkei siellä sulaa olisikaan.

Muuton seurantaan sopivia mäkiä löytyy eri puolilta, Petronvaaralta
Ukkolasta hallitsee melkoisen alueen, Enon vesitorni Pielisjoen var-
rella olisi mainio paikka, sitä tuskin kukaan on kokeillut.

Pesimäaikaisia runsaan linnuston alueita ovat Luhtapohjanjoki, Rah-
keenvesi ja Kattilajoen lahti Rukavedellä.

Erämaa-alueita, tosin metsätaloudellisesti käsiteltyjä löytyy riit-
tämiin eri puolilta kuntaa.

JOENSUU

Anssi Vähätalo

HÖYTIÄISEN KANAVAN SUISTO

Höytiäisen kanavan suistoalue on syntynyt vuonna 1859, jolloin Höyti-
äisen vedenlaskemiseksi rakenteilla olevan kanavan padot murtuivat.
Järven vedenpinta laski peräti 8,9 metriä ja vettä siirtyi Pyhäsel-
kään yli 3000 miljoonaa m³, mikä määrä on suurempi kuin Höytiäisen

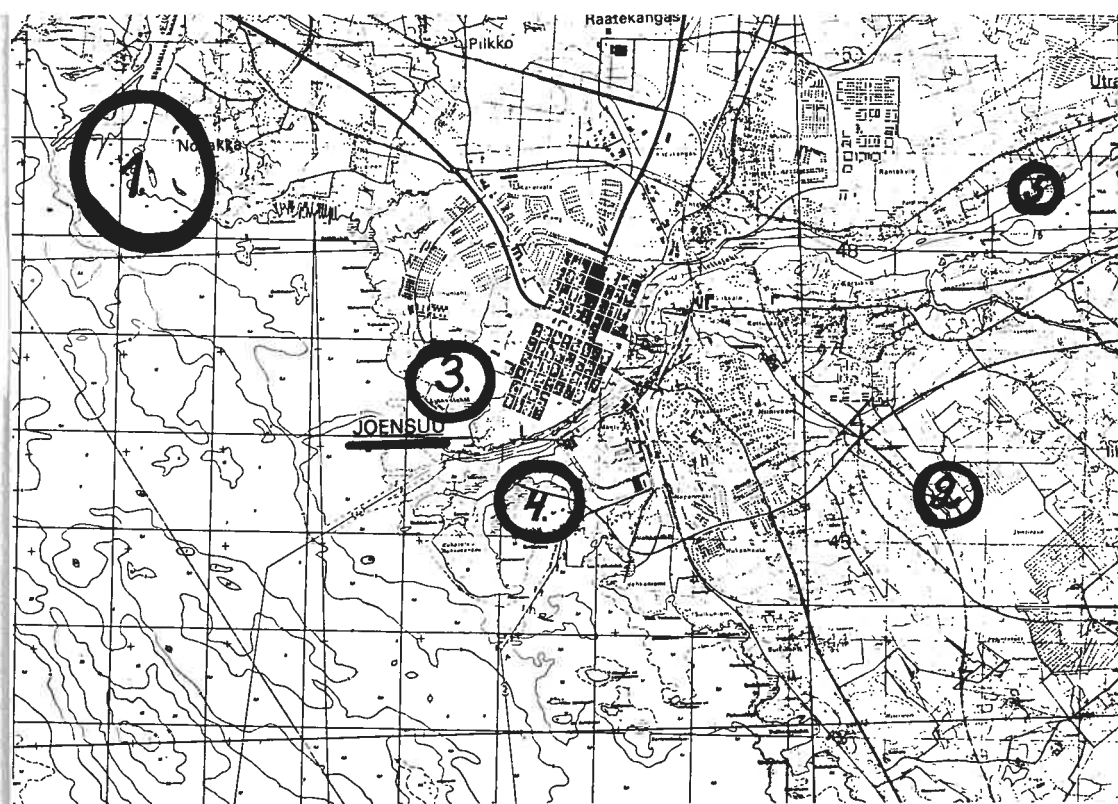
nykyinen vesitilavuus. Vesimassat kuljettivat suuren määrän irtonaisia maalajeja, jotka kerrostuivat suistoalueelle painon ja koon mukaan siten, että hienojakoinen maa jäi päälimmäiseksi, näin syntyivät kanavalla olleet hienot kahlaajarannat.

Monille lintuvesille tyypillinen kasvillisuus on vallitsevana myös kanavalla. Puusto muodostuu lähinnä pajukosta ja pienikokoisista lepistä ja koivuista. Suurin alueen tilaan ja linnustoon vaikuttava tekijä on vedenkorkeus. Vuosikymmen sitten olleet erinomaiset kahlaajarannat kasvavat nykyisin järviruokoa Pyhäselän rehevöitymisen ja veden pinnan nousun takia. Kuluvan vuoden kesänä vesitilanne oli lähes katastrofinen ajatellen jalkaisin liikkuvaa lintumiestä, mutta syksyllä vesi laski jälleen siedettävään korkeuteen.

Höytiäisen kanavan alue on ensimmäinen maakuntamme lintupaikoista, joka on saanut mainetta myös muualla maassa. Retkeilyä on alueella harjoitettu jo lintuharrastuksen alkuajoista lähtien. Linnuston suojelemiseksi suisto rauhoitettiin yhdistyksemme toimesta muutamia vuosia sitten ja sinne rakennettiin tarkkailutorni. Vuodesta 1978 alueella on pidetty käyntikirjaa, johon on tarkoitus kirjata kaikki tai ainakin mielenkiintoisimmat lintuhavainnot.

Kanava tarjoaa oivallisen paikan vesilintujen näkemiseen. Tiheä ruovikko antaa hyvän suojan suurillekin, jopa muutaman sadan yksilön sorsaparville. Vedennousun ja kaislikon takia alue on kahlaajapaikkojen suhteen huonontunut aiemmasta, jolloin siellä saattoi nähdä satapäisiä sirriparvia ja useita harvinaisia kahlaajia, joista bairdin-sirri ja siperiankurmitsa kovimmasta päästä. Suunnitteilla on kuitenkin koepalsta, jolta on tarkoitus leikata kaislikkoa ja näin saada aikaan kahlaajaranta. Ainoana lietteistä on jäljellä ns. lehmielite, joka sijaitsee kanavan itäpuolen pohjoisosassa. Tänä vuonnakin siellä lepäili lähes sadan viklon parvia. Tiheet pajukot houkuttelevat paikalle pikkulintuja, varsinkin muuttoaikoina ovat puskat pullollaan fyllareita ja kerttuja. Pusikossa viihtyvät myös yölaulajat, viime keväänäkin alueella lauleskelivat rastas- ja rytikerttunen useiden päivien ajan. Harvinaisuuksia kanavan historian aikana on kertynyt runsaasti ja niiden lajiskaala on hyvin laaja. Lähes jokavuotisina rariteetteja ovat kesäiset mustatiira ja räyskä sekä syksyinen harmaa-haikara.

Kanavan pesimälinnuston tunnetuin edustaja lienee kultasirkku, joka on pesinyt alueella 1960-luvun puolivälistä alkaen. Parhaimmillaan pesiviä pareja on ollut lähes kymmenen - parina viime vuonna ennätyskorkean vedenpinnan takia ei yhtään. Sen sijaan vähemmän tunnettu on sisämaan ainoa rantakurvin pesintä vuodelta 1970. Pikkulokki on pesinyt ainakin vuodesta 1976 alkaen; 1981 pareja oli jo 25-30. Nauru-

Otteet kartoista julkaistu Maanmittaushallituksen luvalla.

JOENSUU: 1. Höytiäisen kanavan suisto, 2. Repokallion kaatopaikka, 3. Linnunlahti, 4. Ukonlahti, 5. Kiviniemi

lokkiyhdyshenkilö vaihtelee vuosittain 100-200 parivälillä. Muita pesiviä lajeja ovat mm. silkkiuikku, mustakurkku-uikku (pesivänä 1978 alkaen, 1982 ennätyselliset 5-6 paria), sinisorsa, haapana, tavi, lapasorsa, tukkasotka, telkkä, tukkakoskelo, työttöhyppä, isokuovi, pikkutylli, kalalokki, kalatiira, kuhankeitäjä, satakieli.

Stajauspaikkana kanavan torni on hyvä, etenkin keväällä. Tornista aukeaa esteetön näköala Pyhäselälle, joka toimii johtolinjana arktiselle muutolle. Tähän mennessä kanava on todettava parhaaksi paikaksi keväisen suhteen. Katso Petri Hottolan kirjoitus (SIIPRIKKO 2/81) "27.5.-80 Höytiäisen kanavalla - arktikamuuton juhlaa" Tällä hetkellä näyttää siltä, että tarinalla pitäisi kirjoittaa jatko-osia, sillä 26.5.-82 samalla paikalla muutti noin 1000 Gaviaa, joiden mukana 2 jääkuikkaa. Kanavalla on syytä varautua myös kihujen varalle, sillä juuri Joensuu on maakunnan ykköspaikka kihumuuton suhteen.

Kanavalle pääsee ajamalla Aavarannantien loppuun, mistä alkaa mäelle jyrkästi nouseva yksityistie. Parin sadan metrin päästä tie kääntyy alas vasemmalle ja kulkee peltojen poikki. Tien lopusta alkaa merkittävä polku, joka vie suistoalueelle.

REPOKALLION KAAKTOPAIKKA

Repokallion lintualue on aivan tavallinen suon päälle kasattu suurehko kaatopaikka. Linturetkelyä siellä voi suorittaa ympäri vuoden. Talvintupaikkana se on yksi parhaimmista kaupungin hautausmaan ohella. Yhdyskuntajätteet tarjoavat ravinnonsaantimahdollisuudet lukuisille variksille ja naakoille, myös tavallisimmat talvehtivista varpuslinnuista viihtyvät paikalla. Saostusaltaiden vieressä kasvaa tiheää pensaikkoa, josta tapaa runsaasti erilaisia pikkulintuja mm. sinirinta ja rautiainen ovat yleisiä. Rottien ja lintujen paljous houkuttelee myös saalistajia eli petolintuja, esimerkiksi kevättalvella -80 tunturipöllö ilahdutti lintumiehiä sekä muuta kansaa läsnäolollaan. Varsin yllättävä tosiasia on se, että kaatopaikka tarjoaa levähdyspaikan kahlaajille. Esimerkiksi 6.9.-81 5 suo-, 12 pikku- ja 2 kuovisirriä porailivat saostusaltailta.

LINNUNLAHTI

Varsinainen Linnunlahti koostuu vanhasta täyttömaa-alueesta, jossa nykyisin sijaitsee Joensuun ravirata. Tällaisesta biotyypistä saattaa löytää joitain mielenkiintoisia varpuslintuja, lyhytvarvaskiuru nähtiin ko. paikalla 1970 (SIIPIRIKKO 3/78). Raviradan keskusta toimii kahlaajapaikkana, etenkin runsassateisina vuosina sinne saattaa kerääntyä pikkukahlaajia melko mukavasti. Linnunlahdelta lienee paras näkyvyys ensimmäisille sulille, jotka aukeavat Pielisjoen suuhun ja lähiympäristöön. Sulalle kerääntyvät suuret joukot vesilintuja ja etenkin lokkeja. Kirjoittajan omien havaintojen mukaan kaikki Joensuun seudun lokit yöpyvät Linnunlahden sulalla. Kevätiltaisina on mielenkiintoista laskea sulalle saapuvia lokkeja, joiden summa monesti nousee yli tuhannen yksilön. Isolokki on todennäköisesti jokavuotinen vieras lokkimassojen joukossa. Linnunlahdella on mahdollisuudet muutontarkkailuun ja erityisesti arktika-aikaan voi päästä hyviin tuloksiin mm. kihujen suhteen. Tapitukseen paras paikka on alueelle kasattu keinotekoinen kukkula, johon nykyisin on suunnitteilla paljon puhuttu laululava. Staijausta on kuitenkin harjoitettu enemmän venesataman aallomurtajalla, mikä johtunee lähinnä paikalle pääsyn, "nouse autosta ja staijaa", helppoudesta.

UKONLAHTI

Ukonlahti on muodostunut sinne ajetusta joutomaasta ja muistuttaa täten maaperältään Linnunlahtea. Paikka tarjoaa mahdollisuuden erilais-

ten avomaalintujen näkemiseen. Muuttoaikoina Ukonlahdella levähtävät monet pikkukahlaajat, viime vuoden syksynä se oli paras sirripaikka Joensuun seuduilla. Ukonlahden rajamailla Pielisjoen varrella sijaitsevat pusikot kannattaa tarkistaa pikkulintujen ja yölaulajien varalta. Tänä syksynä kahlaajalietteet tuhoutuivat suurimmalta osaltaan, kun niiden kohdalle kaivettiin suuri allas. Toivossa on kuitenkin hyvä elää, sillä veden laskettua olosuhteet kahlaajille ilmeisesti paranevat. Ukonniemessä, so. niemi, jossa ovat pienvene- ja syväsatama, on stajattu keväistä arktikaa.

KIVINIEMI

Kiviniemen alue on tasaista savikkoa Pielisjoen varressa ja näin ollen se tarjoaa levähdyspaikan avomaiden varpuslinnuille mm. västäräkeille ja kirvisille. Kiviniemen kohdalla joessa kasvaa rehevää vesikasvustoa, missä vesilinnut oleilevat. Lähinnä rantakyläläisten lintumiesten aktiivisen retkeilyn johdosta on alueelta tullut muutamia mielenkiintoisia havaintoja mm. kiljukotka ja harmaasorsa. Parhaiten Kiviniemeen pääsee Utrantietä pitkin. Keskustasta tultaessa Utrantieltä kääntyy "Kiviniemen ratsastustallille" -kyllillä varustettu tie oikealle noin parinsadan metrin päästä kestopäällysteen loppumisesta. Kuljettaessa ko. tie loppuun saavutaan joenrantaan ja ollaan perillä.

JOENSUUN SEUDUN PELLOT

Pelloilla muuttoaikoina viihtyviä lintuja ovat kaikki alkukevään kahlaajat: töyhtöhyypät, kuovit ja kapustarinnat. Runsasvetisinä vuosina pelloilla saattaa nähdä myös muita kahlaajia, lirosta mustavikloon asti. Tyypilliset avomaiden varpuslinnut tapaa varmimmin pelloilta. Pilkonpellot ja liksenniityt ovat suurimmat peltoalueet Joensuun lähiympäristössä. Vanhan Ilomantsintien varressa sijaitsevat pellot ovat myös tarkistamisen arvoisia. Maininnan ansaitsee vielä Vehkalahden pelto, joka on erityisesti niinivaaralaisten lintumiesten suosiossa.

STAIJAUSPAIKAT

Jokainen hyvän näkyväisyyden omaava paikka, joka sijaitsee muuttoreitin varrella on staijaukseen sopiva. Joensuun sijainti on hyvä ajatellen arktikaa, Pyhäselkä ja Höytiäinen muodostavat ilmeisen johtolinjan. Järvien väliin jäävä kannas ohjailee puolestaan maalintujen muuttoa, sillä pedot ja pikkulinnut eivät mielellään lähde ylittämään leveitä järvenselkiä.

Joensuussa on staijausta harjoitettu edellä mainittujen Höytiäisen kanavan suiston tornin, Linnunlahden ja Ukonniemen lisäksi vielä Vehkalahden rautatiesillalla. Jonkin verran muuttoa on seurattu Rantakylän autokatsastuskonttorin läheisyydessä sijaitsevalla kukkulalla (entinen Lehmonkaatopaikka). Mielikuvitukselle staijauspaikkojen suhteen saa antaa runsaasti sijaa. Uusia ulottuvuuksia saavutettaisiin varmaankin tapittamalla Pohjois-Karjalan keskussairaalan ylimmästä kerroksesta tai Joensuun vesitornista.

JUUKA

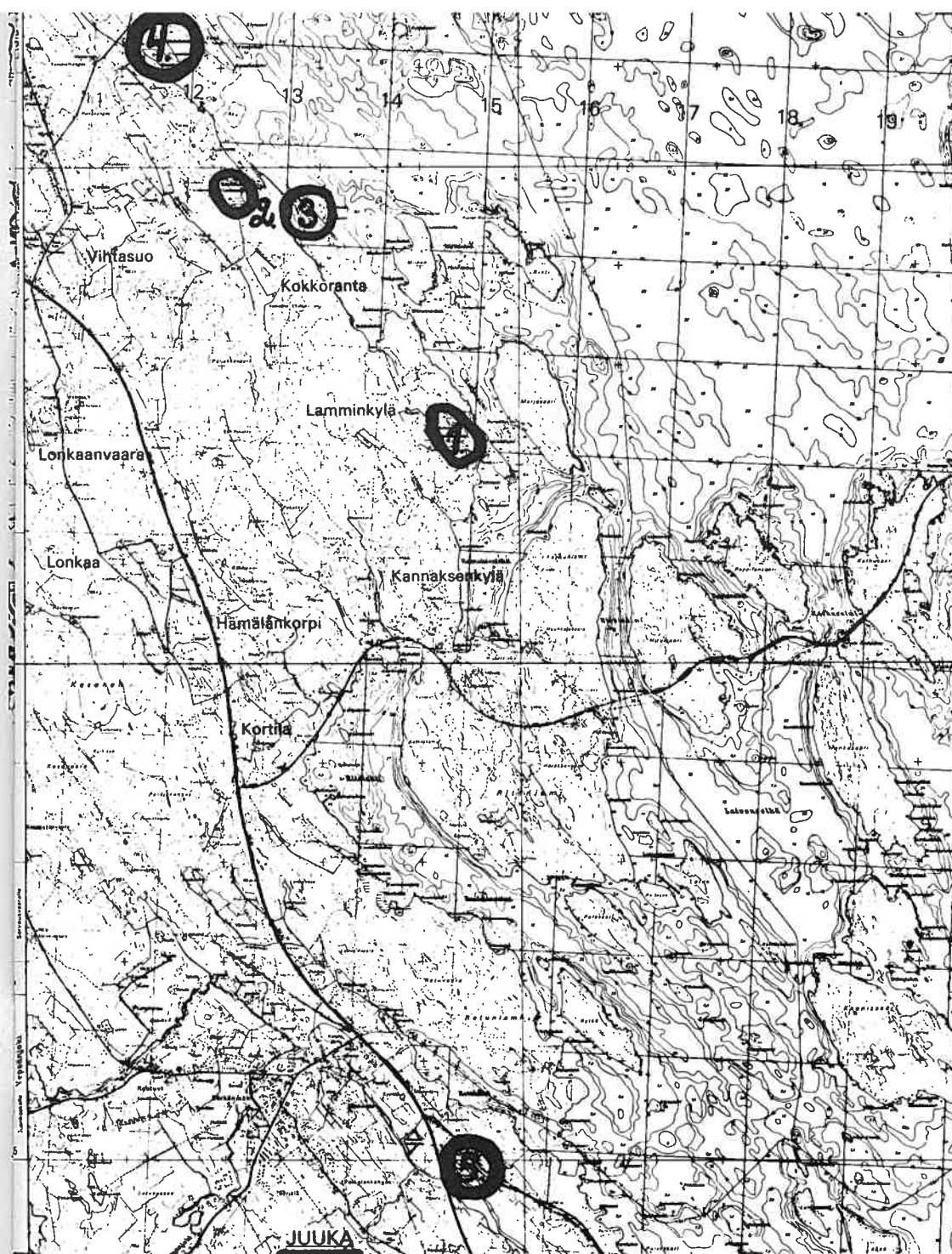
Hannu Lehtoranta

Juuan linnuston tutkiminen on vielä tällä hetkellä alkuvaiheessaan. Vesien piirissä pesivää linnustoa selvitettiin vuosien 1980-81 lintuvesitutkimuksessa. Juuan vedet ovat verrattain karuja. Rehevät ruovikkoiset järvenlahdet ja lammot puuttuvat etenkin kunnan etelä- ja länsiosista. Parhaat lintuvedet sijaitsevatkin kirkonkylästä pohjoiseen Pielisen tuntumassa.

KAAJANLAMPI

Ehdottomasti paras lintuvesi on Kannaksenkylällä sijaitseva Kaajanlampi, joka on syntynyt tiepengerryksen katkaistua lahden yhteyden Pieliseen. Kaajanlammen ja Pielisen välillä on nyt pumppaamo. Lampi on noin 650 m pitkä ja noin 250 m leveä, joten kokonaispinta-alaksi tulee hieman yli 16 ha. Valtaosa pinta-alasta on avovettä. Lammella tavattavista lajeista mainittakoon silkkiuikku (arvioitu parimäärä 3), härkälintu (2), mustakurkku-uikku (2), haapana (2), sinisorsa (5), jouhisorsa (1), lapasorsa (1), tavi (2), heinätavi (1), tukkasotka (2), punasotka (2), telkkä (2), töyhtöhyppä (2), kuovi (1), suokukko (1?), naurulokki (150), pikkulokki (2), keltavästäräkki (3), ruokokerttunen (10), punavarpunen (1) ja pajusirkku (2). Maa- ja metsätalousministeriön luonnonvarainhoitotoimiston lintuvesitutkimuksen suojelupistejärjestelmää käyttäen Kaajanlammen arvoksi tulee 59. Lisäksi lampi on muuttolintujen suosima levähdyspaikka. Esimerkiksi keväällä 1981 3 joutsenta viivytteli pitkään lammella.

Muita merkittäviä Pieliseen liittyviä lahtia ja lampia ovat Kopsalampi, Raatosalmi ja Sintsin-Ononlahti Vihtasuolla, Retulampi Etelä-Vuokossa ja Suortolampi-Roposenlahti Pohjois-Vuokossa. Kopsalammen la-

JUUKA: 1. Kaajanlampi, 2. Kopsalampi, 3. Raatosalmi, 4. Sintsin-Ononlahti, 5. Lehtolampi

jeista ansaitsee maininnan nokikana (ainoa pesintä Juuassa), härkälintu, lapasorsa, heinätavi ja satakieli. Retulammella jäi liejukana piisaminrautoihin kesäkuussa 1975.

Noin 8 km pitkällä Vuokonjärvellä on merkittävä asema "tavallisten" vesilintujen pesimäalueena. Järvellä on pesinyt mm. luhtahuitti. Kirkonkylän lähistön paras lintupaikka on Lehtolampi.

Muuttoaikoina parhaita kohteita ovat Vuokossa Lehtoniemen ja Keski-Vuokon peltoalueet, Vuokonjärvi ja Vuokonjoen suu Pielisellä, sekä kirkonkylän ympäristö vilkkaimpana paikkana Juuanjoen suistoalue.

Kahlaajia levähtää Juuassa hyvin ailahtelevasti.

Arktisesta- ja myös petolintumuutosta Juuka jää hieman syrjään. Massoja em. lajeista nähdään vain satunnaisesti.

Yhteenvetona voidaan todeta Juuan linnuston melko suuresti poikkeavan esimerkiksi Joensuun seudun linnustosta. Monen lajin levinneisyysalue jää Juuan eteläpuolelle, esimerkiksi vaikkapa lehtopöllö. Toisaalta monen pohjoisen lajin levinneisyys ulottuu kunnan alueelle. Vuosittain pesii mm. sinisuohaukka, lapinpöllö ja kuukkeli. Muista pesivistä harvinaisuuksista kannattaa mainita Vuokossa pesivä huuhkaja.

KITEE

Veikko Makkonen

PÄÄTYEENLAHTI

Kiteenjärven luoteiskulmalla sijaitsevan yli 4 km pitkän Päätyeenlahden kehitykseen ovat vaikuttaneet mm. järvenlaskut, ojitukset, lahden suun sulkeminen ja jossain määrin myös kirkonkylän jätevedet. Lahti on siis nykyisellään eräänlainen kulttuurin sivutuote.

Nykyinen Päätyeenlahti on keskimäärin vajaan metrin syvyinen ja vesikasvillisuuden valtaama. Sen vesialuetta hallitsevat järvikorte ja uistinviita. Järvikortteen ansiosta käytännöllisesti katsoen koko Päätyeenlahden selkä on linnuille otollista ruoikkovyöhykettä.

Uistinvidan lisäksi muita kelluslehtisiä ovat ulpukka, pikkulumme ja akanhapsina lehtiään veden pinnalle levittelevät palpakot. Vaateliaimista vitalajeista lahdella on tavattu tylppälehti- ja pikkuvita.

Kiteenjärven suurharvinaisuuksia, notkeaa- ja hentoanäkinruohoa ja uposvesitähteä ei lahdella toistaiseksi ole havaittu.

Lähes ainoat vähäkasviset avokset kulkevat kapeina juotteina selän kortteikon ja rannan saraikkojen välissä. Avosten laitamilla saraikko

lohkeilee pikkuniemiksi ja saariksi. Niissä näkyy runsaasti lintujen syönnösjälkiä ja ulosteita sekä satunnaiskasveja. Osmankäämikasvustot työntyvät monin paikoin avoksen reunaan saakka. Tässä lahden moni-ilmeisimmässä vaihettumisvyöhykkeessä on myös lähes kasvittomia liete-penkkoja.

Päätyeenlahden saraikot ja pensaikot ovat laajat. Lahden perukassa on jopa neljännesneliökilometrin verran tätä vaikeasti muualta kuin ilmasta käsin lähestyttävää kosteikkoa. Siellä ovat myös suurimmat järviruovikot. Ne työntyvät lahden koilliskulmalla hajanaisina kauas kosteisiin rantametsiin ja viljelmien laitamille. Järviruokoa Päätyeenlahdella on yleisesti ottaen niukasti.

Valtakunnallisessa lintuvesien tutkimuksessa Päätyeenlahti osoittautui suojelupistearvaltaan (118) P-K:n parhaaksi ja Savo-Karjalan toiseksi parhaaksi lintuvedeksi oman kansainvälisen suojeluarvon. Rassi arvioi Päätyeenlahden pesimälinnuston parimäärät v. 1975: silkkiuikku (12), härkälintu (13), mustakurkku-uikku (5), heinäSORSA (13), tavi (21), heinätavi (16), haapana (32), jousisorsa (3), lapasorsa (4), tukkasotka (70), punasotka (15), telkkä (10), luhtahuitti (1), ruisrääkkä (1), nokikana (3), töyhtöhyppä (15), tivaanvuohi (yli 5), isokuovi (1), liro (yli 2), rantasipi (1), valkoviklo (5), suokukko (2), naurulokki (775), pikkulokki (130), kalatiira (7), rastaskerttunen (1) jne. Kaikkiaan pesiviä lajeja todettiin 38. Pikkulokkiyhdykskunta oli tuolloin Suomen suurin.

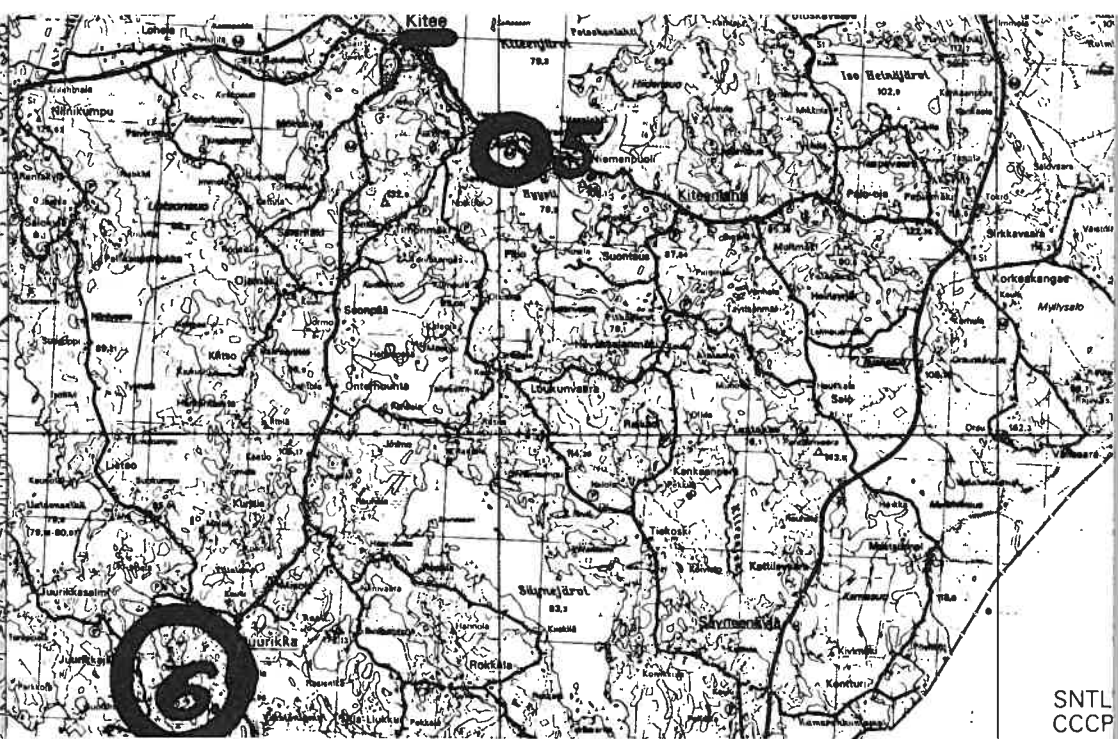
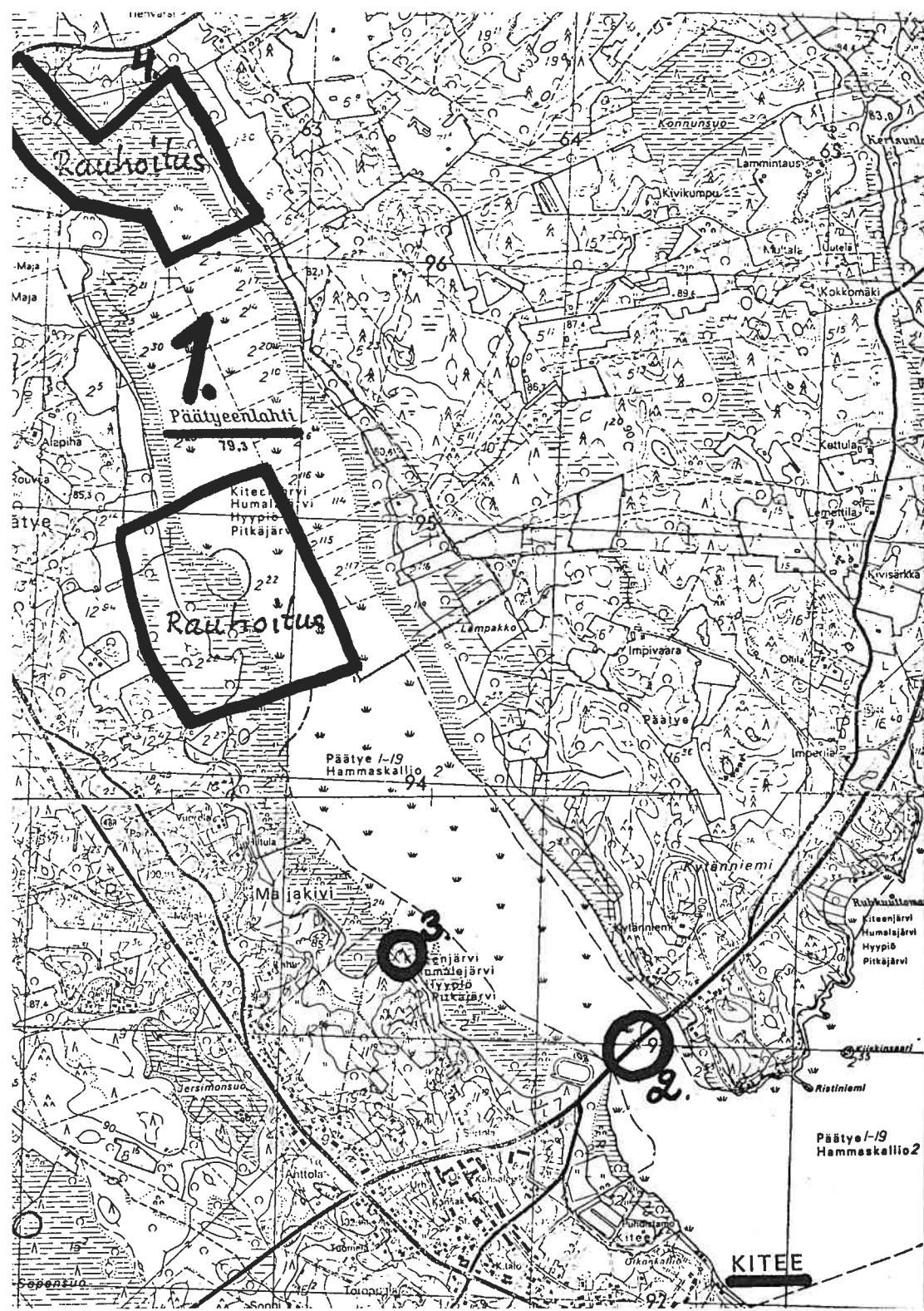
Suurten järviruovikkojen puuttumisen vuoksi lahdella ei ole tavattu monia vaateliaita ruovikkolajeja; rastaskerttunen on kuitenkin tavattu.

Päätyeenlahdella on myös huomattava muuton- ja sulkasadon aikainen merkitys. Tuhannet linnut käyvät lahdella kevään syksyin, ja sadat sorsalinnut pitävät sitä sulkimisaikanaan. Suurikokoisia vierailijoita ovat esimerkiksi joutsenet, kurjet ja kalasääsket, pienempiä mm. allit, uivelot, mustaviklot, pikkutyllit ja pikkukuovit.

Nykyisin lahdesta on rauhoitettuna noin 85 ha, mutta alue on vielä liian pieni turvaamaan linnuille rauhan pesintä- ja muuttoaikoina.

KYTÄNSALMEN SILTA-SEPÄNNIEMI

Päätyeenlahden suupuolen ja Kiteenjärven linnustoa voit tarkkailla mm. näistä Kiteen taajamassa sijaitsevista paikoista. Sepänniemen edustalla pesii Päätyeenlahden suurin nauru- ja pikkulokkiyhdykskunta. Keväisin salmessa tapaa mm. heinätaveja, nokikanoja, mustakurkku-uikkuja, alleja, uiveloita, lapa- ja jousisorsia, mustavikloja ja

SNLT
CCCP

KITEE: 1. Päätteenlahti, 2,3. Kytänsalmen silta-Sepänniemi, 4. Suontaus, 5. Hyypiin sula, 6. Juurikkajärvi

pikkutyllejä. 25.5.-81 Sepänniemen lietteellä pistäytyi myös meriharakka. Lokkien rähinän lisäksi Sepänniemessä voit kuulla esimerkiksi härkälinnun, ruisrääkän, luhtahuitin ja keväisin myös pikkukuoivin ääntelyä.

SUONTAUSTA

Päätteenlahden perukan linnustoon pääset tutustumaan Pääte-Tohmajärvi tieltä alkavalta lahden koillisrantaan seurailevalta traktortieltä käsin. Luhdassa liikkeessasi sinun tulee muistaa, että kaikinainen lintujen häirintä suojelualueella on kielletty (kartasta näet toisenkin suojelualueen sijainnin). Ruovikkoinen pajukko vaikeuttaa näköhavainnointia. Kun menet riittävän pitkälle, niin kyllä rannalta löytyy avonaisempaakin maisemaa. Yölaulajia kuten ruisrääkkää, luhtahuittia, satakieltä ja kerttusia kuunnellessa puskat eivät haittaa. Kovaääninen rastaskerttunen laulelee keskellä päivääkin lahden perukassa. Paikalla voit tavata myös kuhankeittäjän. Lahden yllä liitelee usein nuoli- ja tuulihaukka, harvemmin kalasääski. Muuttoaikoina lahdella vieraillee säännöllisesti joutsenia ja rantaviljelmillä kurkia.

HYYPIIN SULA

Jos haluat nähdä paljon vesilintuja lähietäisyydeltä ja kuvata niitä, niin mene Hyypiin sulalle, noin 5 km Kiteen kirkolta Kiteenlahden tietä.

Huhtikuun saapuessa Kiteenjärvestä tuleva joenpätkä kasvattaa sulaa suulleen, ja kohtapuolin siihen alkaa lappaa siivekkäitä. Lintukannat ovat kuitenkin runsaimmillaan vasta kuukautta myöhemmin. Myöhäisinä keväinä ehtii mukaan vielä toukokuussakin, kuten seuraava 10.5.-81 havainnoista tehty lajilista osoittanee: nauru-, kala-, pikku-, harmaa ja selkälokki, kalatiira, heinä-, jouhi- ja lapasorsa, haapana, tavi, heinätaivi, tukka- ja punasotka, tukka- ja isokoskelo, telkkä, uivelo, allii, mustakurkku- ja silkkiuikku, kuikka, suokukko, rantasipi ja liro. Sorsalintuja oli useita satoja ja naurulokkeja noin 1500. Sulassa vieraili 5.5.-81 nokikana ja mustalintu. Harva se kevät siellä näyttäytyvät myös joutsenet ja kalasääsket.

Matalana ravinteikkaan järven osana paikka tarjoaa runsaasti ruokaa puolisukeltaajillekin. Linnut jättävät kuitenkin liikenteen häiritsemän sulan heti ensitilaisuuden ilmestyttyä eli jäiden sulettua niiden varsinaisilta pesimäpaikoilta, joita lähiseudulla ovat esimerkiksi Hyypiin omat lahdet ja Kiteen Päätyeenlahti.

JUURIKKAJÄRVI

Eräs Kiteen hienoimpia, mutta vähän tutkittuja kosteikkoja on Juurikan ja Kontiolan kylissä sijaitseva lähes 5 km pitkä Juurikkajärvi. Siihen kuuluu varsinaisen järven lisäksi umpeenkasvamisen kautta syntynyt hyllyvä suoalue, Kossolinsuo ja noin 2 km pitkä Liete, mitä nimitystä juurikkalaiset käyttävät järven pohjoispuolisesta alueesta. Sen halki laskee kanava Ätäsköjärveen. Kosteikko on syntynyt järven pinnan laskemisen seurauksena; nykyisin syvimät kohdat ovat tuskin kolmea metriä. Lietteen itäreunalla sijaitseva Härkäkallio on hyvä tarkkailupaikka.

Lietteen avovesitila sijoittuu keskuskanavan ympärille tunkeutuen sokkeloina saraikkoihin ja ruovikkoihin. Suurimmat ruovikot ovat Lietteen kaakkois- ja luoteisosissa. Niissä esiintyy aluskasveina yleisesti saraikon lajeja.

Vielä 1950-luvulla saatettiin piisaminrautoihin joutunut joutsen tehdä lihoiksi tai pamauttaa kurki alas lennosta ihan huvin vuoksi Lietteellä sorsanmetsästysaikaan. Nyt on tilanne tyystin toinen. Liete on ikäänkuin kyläläisten sanattomalla sopimuksella rauhoitettu. Piisamin-

pyynti ja metsästys on vähäistä, eikä siellä juuri kalastetakaan. Kellään ei ole edes venettä Lietteellä tätä nykyä.

Ei siis ole ihme, että siellä viihtyy runsas lintukanta. Lajit ovat hyvälle lintujärvelle ominaisia kuten heinätaivi, nokikana, mustakurku-uikku jne. Lajilista on suurin piirtein samanlainen kuin Päätyeenlahdella. Lisäksi tulevat ruovikkolajit kuten ruskosuohaukka (viime havainto naarasyksilöstä 22.8.-81). Joutsenet, kurjet, suokukot, mustaviklot ja hanhet pysähtyvät muutollaan lietteellä runsaslukuisana. Esimerkiksi 6.5.-79 sen lietepekoilla oli yhtäaikaan 46 metsähanhea ja ne viipyivät siellä useampia päiviä.

Satapäiset nauru- ja pikkulokkiyhdykunnat oleilivat aluksi Kossolin suolla. Sieltä ne muuttivat välillä Lietteen koilliskulmalle, jossa vuonna 1967 saattoi laskea suppealta alalta toista sataa pesää. Joitakin vuosia sitten ne taas muuttivat asettuen tällä kertaa Hautasaaren pohjoispuolelle varsinaiselle Juurikkajärvelle.

KONTIOLAHTI

Ari Parviainen

PITKÄRANTA

Pitkäranta on suoalue Pielisjoen varrella Joensuusta vajaan 20 kilometriä koilliseen. Parhaat tarkkailupaikat ovat suunnilleen suon keskikohdalla, jossa sen reunassa on pieni harjanne. Tältä harjanteelta hallitsee suon muuten hyvin, mutta edessä on jonkin verran näkyvyyttä haittaavia mäntyjä. Suon reunasta on tietysti parempi tarkkailla, koska silloin näkyvyys suolle on esteetön.

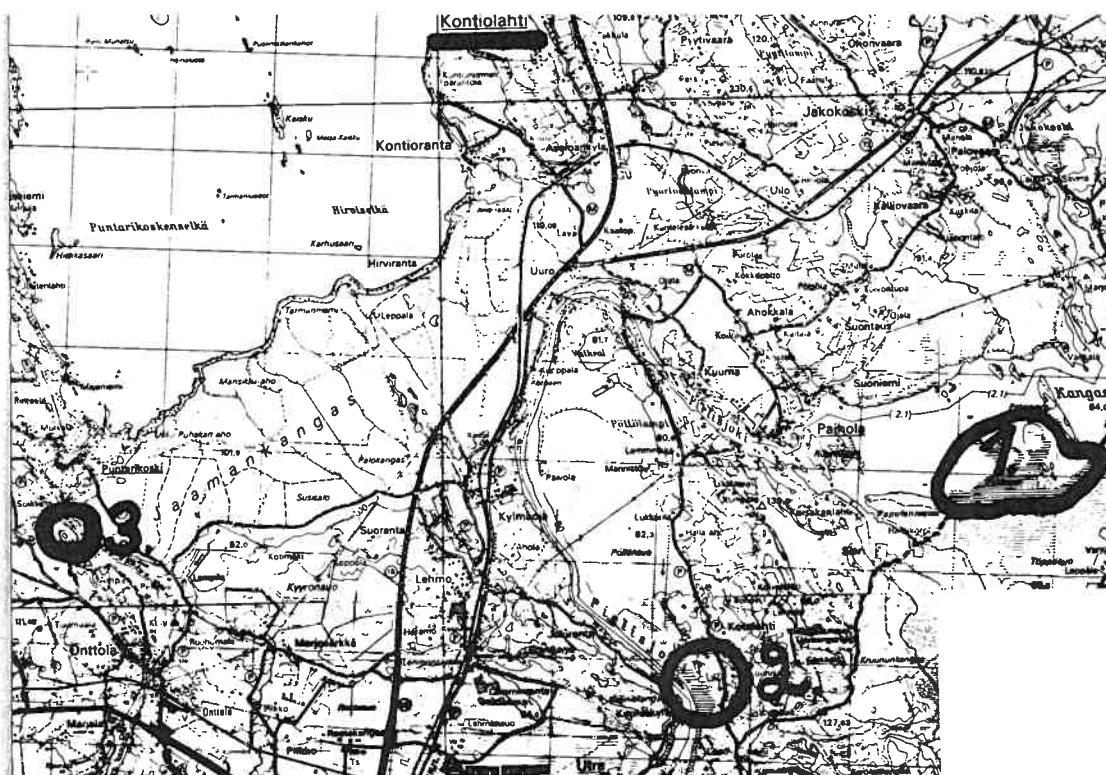
Suon itäpuolta on jonkin verran ojitettu ja sinne on kasvanut vesaikkoa. Tällä vesaikkoa kasvavalla suoalueella on liikkuminen erittäin hankalaa. Muuten suolla voi liikkua pitkävartisissa kumisaappaissa jotenkuten, ellei vesi ole kovin korkealla. Varsinaisen suoalueen takana (itäpuolella) joki muodostaa lahdelman, jonne kerääntyy muuttoaikoina runsaasti vesilintuja.

Pesiviä lajeja Pitkärannassa lienee yli 20. Vesilinnuista runsaimmat ovat sinisorsa, haapana, tavi ja tukkasotka. Näiden lisäksi paikalla pesii ainakin silkkiuikku, jouhisorsa ja lapasorsa, mahdollisesti myös heinätaivi ja mustakurku-uikku. Petoista ainakin nuolihaukka ja ilmeisesti sinisuohaukka pesivät suolla. Hyvinä myyrävuosina pesinee myös suopöllö alueella; ainakin soidinta on paikalla nähty. Kurki pesii 1-2 parin voimalla.

Kahlaajista runsaslukuisin on liiro. Sen lisäksi ainakin töyhtöhyppä, kuovi, suokukko ja taivaanvuohi pesivät varmuudella. Jokavuotisesta soitimesta päätellen myös jänkäkurppa kuuluu pesimälinnustoon. Paikan näkyvimpiä ja kuuluvimpia lajeja lienevät nauru- ja pikkulokit. Naurulokkiyhdyuskunta käsittää ainakin 200-300 ja pikkulokkejakin lienee 50 paria. Tosin kesällä -82 alueella pesi vain noin 50 paria naurulokkeja, koska niitä on vainottu jatkuvasti (myrkytetty, munat säretty). Perusteluna toiminnalle on esitetty vesilintujen suojelu, mutta varsin ymmärrettävistä syistä vaikutus on ollut päinvastainen: vesilintukanta (etenkin sotkat) ovat vähentyneet. Pikkulinnuista ainakin niittykirvinen ja keltavästäräkki pesivät runsaslukuisina. Muutonaikaisena levähdyspaikkana Pitkäranta on monille lajeille hyvä. Hanhista metsähanhi on säännöllinen levähtäjä ja tundrahanhiakin on usein tavattu. Joutsenet ja kurjet kuuluvat myös vakituisiin vieraisiin. Vesilintuja paikalle kerääntyy varsinkin syksyllä useita satoja. Kahlaajille on hyviä ruokailu- ja levähdyspaikkoja tarjolla, joten parhaina aikoina paikalla on runsaasti vikloja ja suokukkoja.

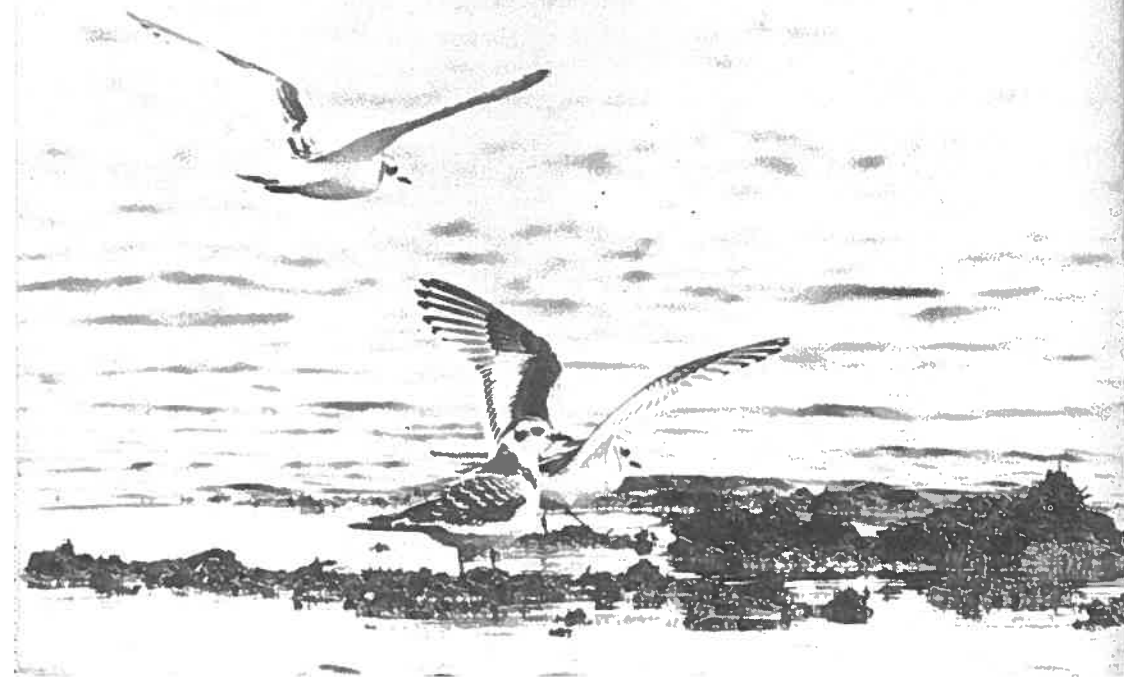
Konttiolahden Pitkäranta on pikkulokin jokavuotinen pesimäpaikka - kuvassa nuoria (1 kv) lintuja (Valok. V. Turunen)

KONTTIOLAHTI: 1. Pitkäranta, 2. Kotalahti, 3. Lykynvaaran hyppyrämäki

Myös sirrejä tavataan säännöllisesti ja tundrakurmitsakin kuuluu vaikiolajistoon. Yhtä ja toista mutakin mukavaa toki voi nähdä. Harvinaisuuksiakin on paikalla tavattu mukavasti. Alueellisista rartiteeteista Pitkärannassa on tavattu ainakin harmaahaikara, pikkujoutsen, kanadanhanhi, tundrahanhi, harmaasorsa, merikotka, muuttohaukka, isosirri, meri- ja leveäpyrstökihu, isolokki ja mustatiira, joista jotkut (esimerkiksi mustatiira) ovat lähes jokavuotisia vieraita. Kovempaa luokkaa edustavat havainnot kiljuhanhista, kiljukotkasta, punajalkahaukasta, lampiviklosta ja arokahlaajapäskystä. Pitkäranta rauhoitettiin sorsastukselta viime vuonna (-81), mutta kaikki eivät tunnu sitä uskovan, sillä paikalla on kuluvan syksyn aikana useasti havaittu metsästäjiä.

Pitkärantaan pääsee ajamalla ensin vanhaa Ilomantsin tietä Kulhoon päin. Kuurnan kanavan risteyksestä käännytään vasemmalle eli Kuurnan kanavalle päin. Vajaan kahden kilometrin päässä on risteys oikealle. Tienviitassa lukee Metsälä-Halkoaho. Tätä metsätietä ajetaan loppumatka (noin 10 km). Viimeiseltä talolta (Hallakorpi) perille on

noin 2 km. Pitkäranta jää tien vasemmalle puolelle. Päätieltä lähtee melko lähekkäin kaksi sivutietä suon laidan. Kumpaa tahansa pääsee perille, mutta jälkimmäisen kohdalla on parempi näkyvyys suolle.

LIPASLAMPI

Lipaslampi, joka sijaitsee Joensuusta noin 20 km itään Selkiellä, on reheväkasvuinen pieni lampi. Lammelle näkyy ehkä parhaiten sen itäpuolella kulkevalta Keskijärven tieltä. Paikan pesimälinnustoa ei juuri ole tutkittu, mutta ainakin tavallisimmat vesilinnut ja kahlaajat löytyvät Lipaslammelta. Naurulokkiyhdykskunta käsittää 100-200 paria.

Lipaslampi tarjoaa hyvän levähdyspaikan monille vesilinnuille ja kahlaajille.

Toinen kahlaajien levähdyspaikka - Kotalahti - sijaitsee vajaat 10 km Joensuusta koilliseen, Pielisjoen etelärannalla. Kahlaajien lisäksi Kotalahdelle kerääntyy muuttoaikaan runsaasti vesilintuja, joille ruovikot tarjoavat suojaa. Ruovikoiden ylle kerääntyy pääskyjä hyönteispyyntiin ja myös pikkulokkeja risteilee tavallisesti joella.

Kontiolahden stajauspaikoista ehdoton ykkönen on Onttolan Lykynvaaran hyppyrimäki. Sieltä on jokapuolelle täysin esteetön näkyvyys ja niinpä esimerkiksi Rääkkylän kirkko näkyy hyvällä säällä hyvin. Hyppyrin sijaitsee erittäin hyvällä petoreitillä Pyhäselän ja Höytiäisen välisen kannaksen keskipaikkeilla. Parhaana petopäivänä keväällä -80 paikalta laskettiin lähes 1000 petoa, joiden joukossa mm. 1 ad ♂ arosuohaukka. Lisäksi hyppyriltä voi nähdä mukavasti arktista muuttoa. Höytiäiseltä nousevat vesiäiset, hanhet ja Gaviat menevät kannaksen yli Pyhäselälle, joten niitä näkyy hyppyrille mukavasti. Myös pikkulintumuuttoa näkee hyppyriltä kohtalaisen hyvin.

Hyppyrille pääsee parhaiten Onttolan varuskunnan ohi menevää tietä. Varuskunnasta noin 2 kilometriä eteenpäin tie haarautuu kolmeen suuntaan. Oikeanpuoleinen tie vie Lykynlammen hiihtomajalle, josta Lykynlammen ympäri vie tie hyppyrin alle.

ILMOITUKSIA

PKLTY:n kokoukset Partiotalolla (Vanamokatu 25)
24.11.1982 ja vuosikokous 26.1.1983.

Auringonkukan siemeniä kilohintaan 5 mk + rahtikulut. Varaukset Risto Juvasteelta puh. 80293.

LIEKSA

Arto Määttä

KEVÄTLAHTTI

Lieksanjoen suulla sijaitseva Kevätlahden-Kaupunginniemen alue on epäilemättä Lieksan paras lintupaikka, vaikka alueen arvoa ovat vähentäneet 1970-luvulla suoritettut ruoppaukset. Rantapenkereen ja kuivausojien ansiosta Kaupunginniemi on etupäässä kuivaa pajukkoa, jonka halkaisee tänä vuonna niemen kärkeen laivalaiturille vedetty tie rumine reunaojineen. Itse matalaa lahtea reunustavat ruovikot ja saraluhta. Vedenpinnan ollessa alhaalla paljastuvat lietteet, jotka keräävät paljon arktisia kahlaajia. Muuttoaikoina lahdella lepäilee myös satapäisiä sorsaparvia. Pesiviä lajeja on noin 25 (niemi + lahti), joista runsaslukuisimpia keltävästäräkki ja naurulokki. Kultasirkkuja tavaetaan vuosittain muutama yksilö; useat havainnot viittaavat onnistuneisiin pesintöihin. Rarilistalta löytyvät mm. sitruunavästi, mustapäätasku, lampiviklo, rantakurvi ja kanadanhanhi.

Lieksan erämaalampien lajistoon kuuluu usein joutsen (Valok. O-P. Pietiläinen)

lajistoa ei ole muuten takseerattu. Maisemaa pahasti rumentava kaipaikka suon länsipäässä on onneksi poistettu yleisestä käytöstä. Kellällä suota on stajauspaikkana käytetty paljaaksi hakattu harjanrunkokuitut suolle ovat hyvät, koska Ruunaantie kulkee aivan suureunaa.

LINTUVEDET

Valtakunnallisesti arvokkaita lintuvesiä ei Lieksassa ole ja maakunnallisiakin vain yksi: Rajalampi - sekin maaston komppaajien normaali retkikohteiden ulkopuolella Ruunaan takana rajavyöhykkeellä. Jalammen lisäksi kannattaa mainita vain Naapurinjärvi Pohjois-Lieksassa Nurmijärven Alakylässä sekä Maja- ja Sammallampi Joensuu-Lieksan tien varrella Vuonisjärvellä, koska niiden äärelle pääsee autolla. Kaikki edellä mainitut ovat laulujoutsenen pesimälampia, joten niillä liikuttaessa on pesimärauhan vuoksi noudatettava varovaisuutta.

KESKUSTAN YMPÄRISTÖ

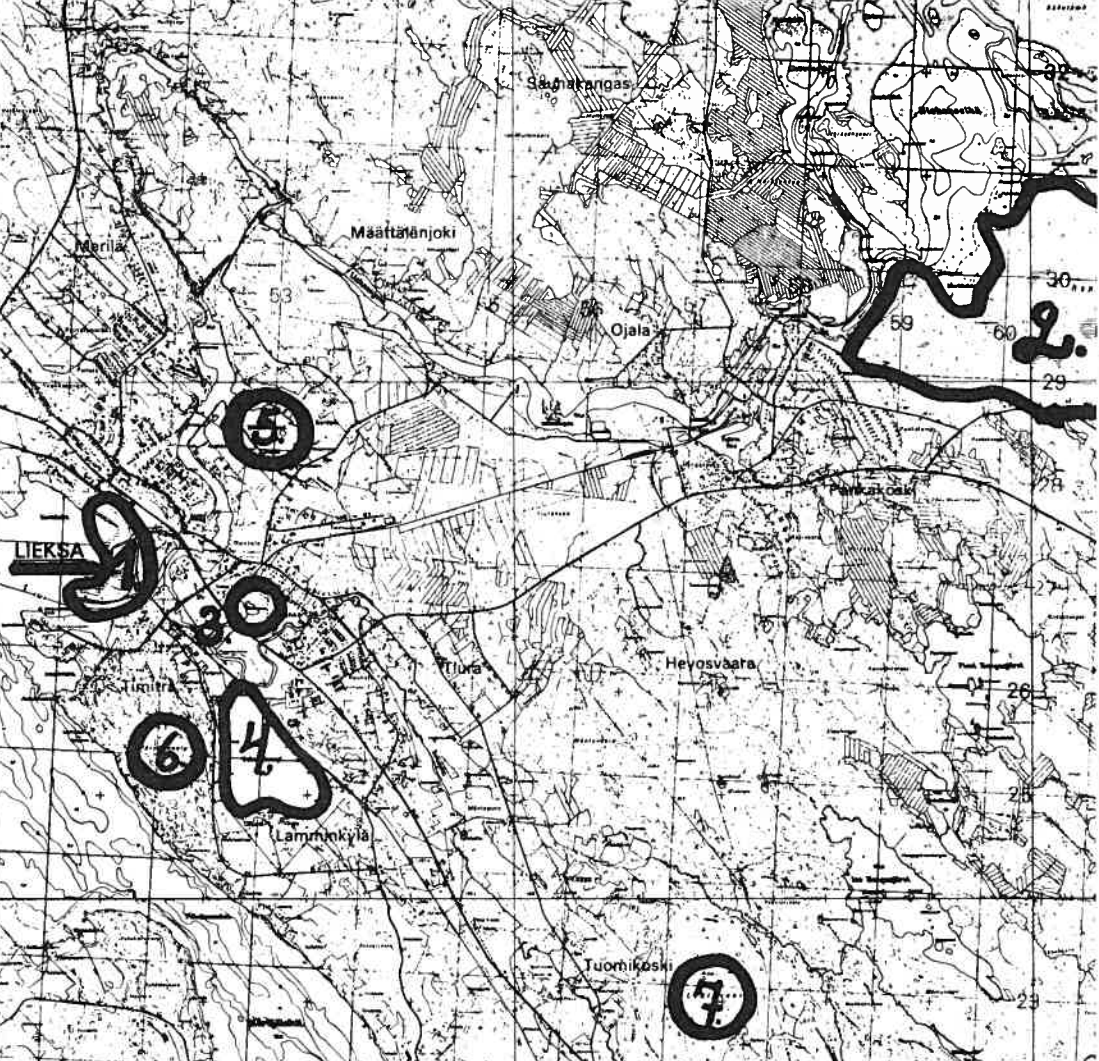
Koska enin osa Lieksan lintumiehistä asuu lähellä keskustaa, on heillä nointi tehokasta alueen keskinkertaisillakin lintupaikoilla. Näitä ovat esimerkiksi muuttoaikoina kahlaajia ja sorsia kokoavat Sitta-Pokron- ja Riikolanlampi ja pikkulintujen muuttoparvien lepopaikat Lamminkylän ja Riikolan peltoaukeat. Stajauspaikkoja ovat laakeaa keskustaa ympäröivät osittain paljaat sihakatut Pärnä- ja Lehtovaara sekä Riihivaaran hyppyrimäki.

LIPERI

Lauri Karttunen

MATTISENLAHTI

Liperille tyypillisiä kohteita ovat matalat, rehevät lintujärvet. Mattisenlahden (Alamyllyn) luhta Pyhäselän luoteiskolkassa on umpeenkasvava lahti. Luhdan laajuuden (n. 50 ha), rehevän kasvillisuuden sekä leveän sara- ja pensasvyöhykkeen ansiosta linnusto on varsin monipuolinen. Kokonaislajimäärä on 29 ja suojeluarvoltaan luhta on noteerattu valtakunnallisesti arvokasta lähenteleväksi. Mattisenlahti on ennenkaikkea maankuulu kultasirkkupaikka kannan noustessa parhaimmillaan 15 pariin. Vesilintuja on tavattu pesivä kaikkiaan 12 lajia. Suojaisuutensa vuoksi luhta on huomattava sor-

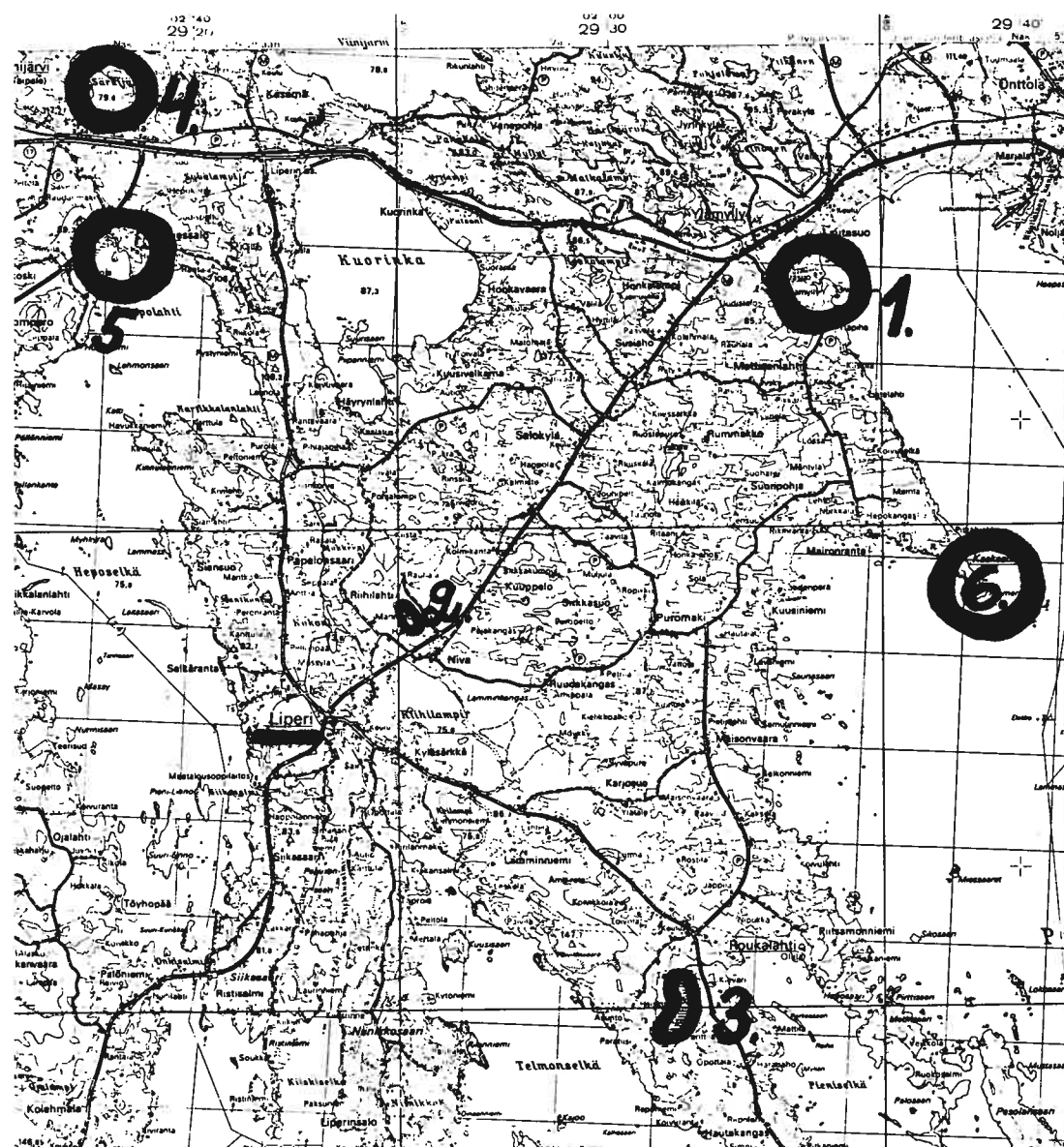

LIEKSA: 1. Kevätlahti, 2. Reposuo, 3. Sittalampi, 4. Pokronlampi, 5. Riikolanlampi, 6. Pärnävaara, 7. Lehtovaara

Autolla Kevätlahdelle pääsee helposti: Joensuusta tullessa käännytään heti Lieksanjoen sillan jälkeen oikealle ja ajetaan pikatien alittavaa tietä uuden kirkon ohi Kaupunginniemen, jossa on tilavat parkkipaikat.

REPOSUO

Laaja suoalue Pankajärven rannalla vajaa 10 km keskustasta itään. Tunnetaan merkittävänä levähdyspaikkana muuttaville hanhille ja kurjille. Suolla pesii muutama kurkipari sekä lokkiyhdyksunta. Pesimä-

LIPERI: 1. Mattisenlahti, 2. Härkinlampi, 3. Tutjunlampi, 4. Särkijärvi, 5. Heponiemi, 6. Kaskesniemi

sien sulkasadon aikainen kerääntymisalue. Pesimälinnustoon kuuluvat myös pikkulokki, kurki, luhtahuitti ja satakieli. Molemmat sirkkalin tulajit on kuultu luhtaan reunamilla. Muuttoaikoina tavatuista kahlaajista mainittakoon jänkäkurppa ja tundrakurmitsa. Luhtaan pääsee Mattisenlahden paikallistieltä. Sankan pensaikon läpi tunkeutuminen käy parhaiten etelälaidalta.

HÄRKINLAMPI

Härkinlampi on hyvin matala, umpeenkasvava lampi Liperin-Joensuun tien varressa noin 2 km Liperin kirkolta. Sitä ympäröi joka puolelta leveä, upottava hetteikkö, jonka yli on kuitenkin melko hyvä näkyvyys varsinaiselle lammelle. Linnustolle ovat leimaa antavina monisatapäinen naurulokkiyhdyshdyskunta ja vaihtelevankokoinen, jo 40-luvulta tunnettu pikkulokkikolonia, joka tosin joinakin kesinä siirtyy läheisen Riihilammen pohjoispäähän, sekä vankka sotkakanta. Muita pesimälajeja ovat mustakurkku-uikku, kurki, liro ja luhtahuitti. aikaisemmin myös nokikana. Luhtakana on kuultu kolmena kesänä. Hanhia nähdään keväisin ja satunnaisvieraina ovat poikenneet mm. harmasorsa ja ruskosuohaukka. Lampi on rauhoitettu metsästykseltä ja kalaukselta. Parhaiten lammelle pääsee, kun ajaa vähän matkaa lammen puolitse kulkevaa tietä, kääntyminen Joensuusta päin tullessa oikealle autokorjaamon luuta.

TUTJUNLAMPI

Tutjunlampi löytyy nimestään huolimatta Roukalahdelta, Liperistä Rääkkylän suuntaan ajettaessa tien oikealta puolelta noin 10 km kiikokylästä. Lampea on aikoinaan laskettu. Jäljellejäänyttä kahta avovesialuetta ympäröivät laajat pensaikkoreunaiset luhtaniityt. Suuren naurulokkikolonian lisäksi lammella pesii pikkulokki ja useita silintulajeja. Muutamina kesinä on rantapensastossa lauleskellut myös kultasirkku.

SÄRKIJÄRVI

Särkijärvi Käsämässä on kasvistoltaan maan edustavimpia. Järveä ympäröivät järviruoko- ja järvikaislakasvustot - niitä esiintyy myös erilisinä saarekkeina - antavat hyvän suojan vesilinnuille. Järven pinta-ala on noin 0,7 km² ja suurin syvyys vain 2 m. Uikkujen ja sotkien lisäksi ovat rantakanat hyvin edustettuina: nokikana tunnetaan pesivä jo 20-luvulta lähtien, liejukana on kuultu kahtena ja luhtakana yhtenä kesänä. Vuonna 1962 järjesti jänkäkurppa yllätyksen esittämällä sopeutusta järven yllä kesäkuun lopulla. Kaukoputkimiehelle tarjoavien länsirannan kallioiden hyvän tarkkailupisteen.

HEPONIEMI

Heponiemi Heposelän pohjoiskolkassa on hyvä paikka vesilintujen kevätmuuton tarkkailuun. Taipaleenjoelle syntyvässä sulapaikassa voi

keväisin nähdä parhaimmillaan toistakymmentä vesilintulajia yhtä aikaa. Mm. uivelo on jokakeväinen vieras. Luhtaniityllä ja ruo'ikossa pesii nokikana, pikkulokki ja useita sorsalajeja. Jonkin verran pysähtyy paikalla myös kahlaajia, mm. sirrejä, varsinkin matalan veden aikaan. Kaukoputkella voi lintuja tiirailia jo Varkauden tieltä käsin, mutta lähemmäksi pääsee hieman ennen jokea Heponiemeen ja Kiiesaloon kääntyvältä tieltä.

PÖLKKYVAARA

Ainoa paikka, jossa Liperissä on tietääkseni staijausta harrastettu, on Outokummun lintumiesten keksimä Pölkkyvaara Ahonkylässä noin 1 km Viinijärven rannasta. Mutta luvut ovatkin sitten sitä mahtavampia: syksyllä 1979 kirjattiin 24 tarkkailupäivänä 102 lajia ja 40 000 yksilöä.

KASKESNIEMI

Saimaan-Oriveden-Höytiäisen/Pielisen reittiä seurailevan muuton seuraamiseen näyttäisi Kaskesniemen pitkälle Pyhäselkään työntyvä kärki Mattisenlahdessa tarjoavan hyvät mahdollisuudet. Siitä pystyy hallitsemaan Pyhäselän ulappaa pitkälti kumpaankin suuntaan. Lintumiehiä on sinne kuitenkin harvoin eksynyt, ettei mitään lukuja ole esitettävänä.

Liperin Särkijärvellä pesii mm. punasotka (Valok. V. Turunen)

OUTOKUMPU

Mauri Leivo

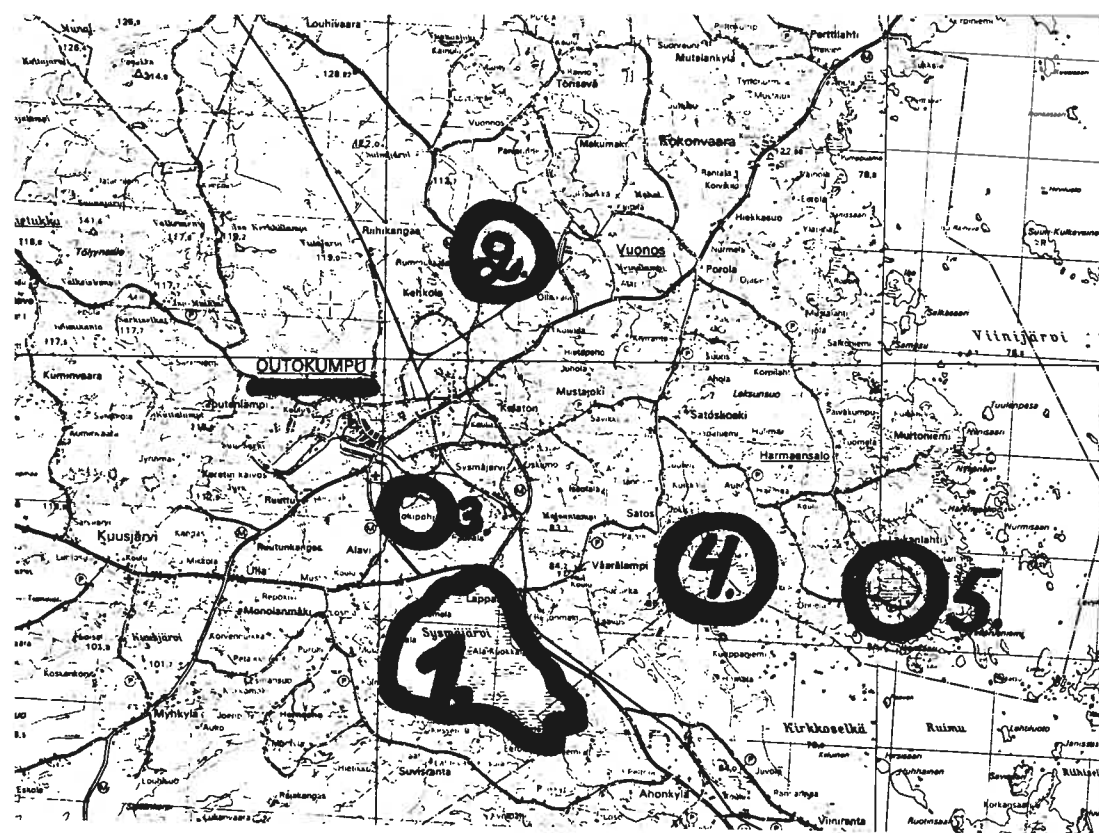
Lintumiesten keskuudessa Outokumpu on tunnettu hyvänä pinnapaikkana. Mainiot lintupaikat (yhdistettynä ajoittain hillittömään retkeilyyn) ovat olleet perusta harvinaisten lajien näkemiselle (kuten myös ylläkin fenologisesti arvokkaiden havaintojen tekemiselle). Yleisest tiedossa olevien ja tässäkin tarkemmin esiteltävien Sysmäjärven ja Vuonoksen lisäksi on syytä luonnehtia muutamalla sanalla muitakin mielenkiintoisia retkikohteita Outokummun alueella.

SYSMÄJÄRVI (62°41'N/29°03'E)

Melkein siikalahahtimaisen rehevä, lajistoltaan monipuolinen ja laadukas, helposti löydettävä, mutta laajuutensa (noin 7 km²) takia vaikeasti hallittava. Siinä termejä, jotka antanevat jonkinlaisen käsityksen tästä P-K:n parhaasta lintujärvestä (henkilökohtainen mielide) ja outokumpulaisten ylpeydestä. Sysmäjärvi nykyisellään on erittäin matala (keskisyvyys alle 1 m) ja kasvanee vähitellen umpeen, leimittään toimenpiteitä (ruoppaaminen, räjäytystyöt tms.) tehdä. Erityisesti järven eteläosa laajoine ruovikkolahtineen on tässä suhteessa ongelmallinen.

Vielä 70-luvun puolivälissä Sysmäjärvi oli kevään syksyin erinomai kahlaajapaikka ja keräsi laajoille rantalietteilleen suuret määrät kahlaajia, mutta nykyään ei vapaita lietealueita enää ole. Vesilin ja ei tämänhetkinen tilanne huolestuta - niille on tarjolla vielä saasti hyviä, suojaisia ruokailupaikkoja eri puolilla Sysmäjärveä. Muuttoaikoina järvelle kerääntyikin satoja vesilintuja lepäämään ja ruokailemaan. Esimerkiksi keväällä -80 laskettiin muutamana toukokulun päivänä Sysmäjärvellä olleen 300 tavaria ja haapanaa, 150 punasorkaa, 130 heinäorsaa, 100 jouhisorsaa ja tukkasorkaa sekä 70 telkk. Myös uikkuja ja kuikkia nähdään samoihin aikoihin parhaimmillaan 100 sata. Puolisukeltajat suosivat järven W-osassa sijaitsevaa Kuuja ja Ruutunjoen suistoaluetta samoin kuin kevään syksyin 30-50 yksilöjoutsenkerääntymätkin. Kuikat ja kokosukeltajat viihtyvät parhaiteosan laajalla selällä, jolla loppukeväällä ja -syksyllä saattaa leimittää myös suuria alli- ja mustalintuparvia.

Sysmäjärvi on myös pesimäaikaan linnustollisesti arvokas. Kaikkiaan Sysmäjärvellä pesii (rantavyöhyke mukaan lukien) noin 40 lajia/vuosi. Vesilintulajeja pesii toistakymmentä ja näistä yleisimpänä sil-

OUTOKUMPU: 1. Sysmäjärvi, 2. Vuonoksen tekoaltaat, 3. Jokipohjan puhdistamo, 4. Sätöslähti, 5. Laikanlahti

uikut ja sotkat. Pesimälinnustosta kannattaa mainita runsaan vesilintukannan ohella myös ruskosuohaukka, pikkulokki (muutama kolonia vuositain) ja lukuisat yölaulajat.

Lista Sysmäjärvellä vuodesta -75 lähtien tavatuista harvinaisuuksista (RK- ja ARK-lajit) on pitkä ja monimuotoinen: se kertoo näiden 6,5 vuoden aikana tehdyn peräti yli 60 rariteettihavaintoa 26 lajista! Kuitenkin "kovat" lajit ovat olleet harvassa; ainoastaan lampiviklo (5 havaintoa!) ja vuorivästäräkki (1) kuuluvat RK-lajien joukkoon. Lähies jokavuotisia ARK-lajeja ovat olleet pikkujoutsen, merikotka sekä lapin- ja mustatiira.

Suurin osa retkistä kohdistuu Lahdenjoen suulle, joka sijaitsee aivan Joensuu-Kuopio-tien vieressä Sysmäjärven koilliskolkassa. Ko. tarkkailupaikasta hallitsee hyvin suistoalueen, viereisen ns. venerannan lahdelman sekä suuren osan N-osan selkää; mahdolliset kahlaajaparvet havaitaan nykyään juuri Lahdenjoen suulla. Toinen suosittu tarkkailupaikka Sysmäjärvellä on Sysmäjoen suun Piiloniemi aivan järven S-päässä. Se on hyvä muuton tarkkailupaikka ja siitä pystyy mainiosti ha-

vainnoimaan viereisiä Juurikka- ja Lähtevänlahtea sekä koko järven eteläistä puoliskoa. Kevään ensimmäinen suurempi sula-alue syntyy siinä ne Sysmäjoen vaikutuksesta. Joensuu-Kuopio-tieltä sinne pääsee suoraa Okun-Liperin-rajalinjan metsätietä seuraamalla. Sysmäjärvellä oleskelevat vesilinnut on helpointa laskea ns. Sysmänharjulta, joka on Joensuu-Kuopio-pikatie varressa, vain noin 300 m ennen Lahdenjoen tarkkailupaikkaa sijaitseva heinää kasvava harju.

VUONOKSEN TEKOALTAAT ($62^{\circ}46'N/29^{\circ}04'E$)

Vuonoksen tekoaltaat syntyivät Outokumpu Oy:n aivoituksena 70-luvun alussa. Siitä lähtien niillä on ollut kyseenalainen kunnia toimia Vuonoksen kaivoksen jäteveden varastoina. Ensimmäiset retket Vuonokseen tehtiin ornitologisessa mielessä v. -73 joensuulaisporukan voimin, mutta vasta 70-luvun puolivälissä alkoi siellä säännöllinen retkeily - nyt jo outokumpulaisten ornitologioiden toimesta. Vuosi vuodelta retkeily on ollut hyvin aktiivista ja tuloksia tuottavaa. Kertyneen havaintomateriaalin pohjalta on saatu aikaan pari julkaisua (kahlaajat ja pesimälinnusto).

Vuonoksen tekoaltaat on rakennettu entisen Hyttisuon päälle Outokumpun keskustan koillispuolelle. Juuri suomaisuus antaa allasalueen linnustolle (erityisesti pesimälinnustolle) oman leimansa. Tekoallasalue muodostuu 5 vesialtaasta, joista kolme on varsinaisia jätevesialtaita ja kaksi reuna-altaita, jotka toimivat ainoastaan sadeveden kerääjiksi. Veden kiertoa ja alueen luontoa on käsitelty tarkemmin pesimälinnustoa koskevassa kirjoituksessa (SIIPIRIKKO 3/80).

Vuonos on outokumpulaisten lintumiesten erityisessä suosiossa. Se on lähellä (noin 4 km) Outokumpun keskustaa, allasalueella risteileville teille on helppo kulkea ja pienen kokonsa (noin 1 km² varsinaista retkeilyaluetta) takia se on melko hyvin hallittavissa tavanomaisella optiikalla. Siinä syitä jotka yhdessä mielenkiintoisen lajiston kanssa selittävät pitkälle paikan suosion; Vuonos onkin Höytiäisen kanavan ohella yksi P-K:n retkeilyyimmistä lintupaikoista.

Kovalle retkeilylle on antanut pontta rariteettien ehtymättömältä vaikuttava "tulva". Vuodesta -75 vuoden -81 elokuuhun on Vuonoksessa havaittu 27 rariteettilajia, joista on kertynyt yhteensä noin 60 havaintoa. Lajien joukosta poimittakoon mm. lyhytnokkahanhi (2 havaintoa), pikkukiljukotka, avosetti, valkosiipitiira ja sitruunavästäräkki - myös 10 havaintoa rantakurvista on huomion arvoista. Kaikkiaan Vuonoksen tekoaltailla on havaittu 70-luvun puolivälistä lähtien noin 190 lajia.

Vuonos on tällä hetkellä P-K:n ykkönen kahlaajapaikkana (Höytiäisen

kanavan kärsiessä korkeasta vedenpinnasta ja Sysmäjärven kasvaessa yhä suuremmassa määrin umpeen). Parina viime vuonna arktisten kahlaajien esiintyminen on jäänyt P-K:ssa pääosin Vuonoksen varaan - syksyisin erityisen selvästi. Vuonoksessa on todettu mm. vanhoilla sirreillä voimakasta muuttoa heinäkuussa, mikä on aikaisemmin ollut puutteellisesti tunnettua. Huippulukuja edustavat 21.7.-80 365 suosirriä ja 21 kuovisirriä sekä 18.7.-81 160 suosirriä ja 48 kuovisirriä. Päämuuton ulkopuolellakin sirrejä havaitaan lähes päivittäin.

Muiden lajiryhmien muutto on Vuonoksessa vaisumpaa eikä saavuta mainittavampia mittasuhteita. Kuitenkin esimerkiksi yksi petolintujen "muuttopotkista" kulkee havaintojen perusteella suoraan Vuonoksen yli. Vuonoksen tekoallasalueen pesimälinnusto on tarkoin tutkittu. Päätutkimusvuonna -78 sitä tarkasteltiin perin pohjin ja tulokset julkaistiin Siipirikossa. Jatkossakin altailla pesivien lintujen määriä on pidetty silmällä ja todettu vain vähäisiä muutoksia niin lajistossa kuin lukumäärissäkin. Syynä suhteellisen vakaaseen pesimälinnustoon lienee ympäristön stabiili luonne - vain lievä maaperän saastuminen (vrt. jätevesi) 2-altaan suoreunuksella on vähentänyt ja samalla muuttanut linnuston pesimäympäristöä. Altaiden pesimälinnuston mielenkiin-

Kuva Vuonoksen I-altaasta (Valok. M. Leivo)

toisuuksia ovat viime vuodet vakiona pysytellyt noin 8 parin mustakurkku-uikkukanta, runsas sorsalintukanta (vuosittain noin 60 paria 9 lajia) ja nykyään jo noin 300 parin naurulokkikolonia 1-altaalla (vrt. 30 paria v. -78). Monipuolisen biotooppijakautuman ansiosta a taiden pesimälinnuston diversiteetti eli monimuotoisuus on suuri.

JOKIPOHJAN PUHDISTAMO ($62^{\circ}42'N/29^{\circ}03'E$)

Outokummun kaupungin jäteveden puhdistamo saostusaltainen sijaitsee Outokummun asutuskeskuksen SE-laidalla, Jokipohjassa. Lintumiehet suuntaavat kulkunsa sinne lähinnä varpuslintujen takia, sillä puhdistamo kerää reheviin heinikkoihinsa ja pensaikkoihinsa suuret määrät mitä erilaisempia pikkulintuja. Tarkkasilmäinen lintumies voi syllä nähdä Jokipohjassa parhaimmillaan mm. kymmenkunta sinirintaa, ruokokerttusta, 40 pajulintua, 60 pajusirkkua ja 30 pohjansirkkua. Aivan puhdistamon perällä on täytemaa-alue, jossa usein vilistelee kirvisiä ja västäräkkejä, sekä niitty, joka on erityisen mieluinen taskuille. Altaiden lietteillä havaitaan syksyisin yleensä pieniä määriä kahlaajia (enemmistö suokukkoja ja liroja). Kesäaikaan Jokipohja on hyvä yölaulajapaikka ja siellä voi kuulla esimerkiksi satakieliä nautittavat kymmenen yhdeltä seisomalta. Rariteettilistan kärkeä edustavat kahtena syksynä havaittu pikkusirkku ja syksyllä -78 paikalla vierailnut sitruunavästäräkki.

SÄTÖS- JA LAIKANLAHTI ($62^{\circ}42'N/29^{\circ}09'-13'E$)

Molemmat paikat sijaitsevat Outokummun E-kolkassa ja ovat hyvin reheviä, lähes umpeenkasvaneita Viinijärven lahtia. Samoilu näillä paikoilla on supistunut valitettavasti yölaulajaretkiin kesä-heinäkuussa - muuttoaikaisia vierailuja on vain muutamia. Yölaulajapaikkoina molemmat ovat mainioita: Laikanlahdella kuullaan runsaasti satakieliä ja usein harvinaisia rantakanalajeja - Sätöslahden erikoisuutena on puolestaan vakituinen (vuodesta -76) kaulushaikarareviiri. Mieleenmuistuvien yölaulajaretki lienee ollut Laikanlahdella eräänä kesäkuun yönä -78, jolloin varttitunnin aikana kuului kaulushaikara (Sätöslahden yksilö), luhta- ja liejukana. Sekä Laikan- että Sätöslahdella pesii suuret naurulokki- ja pikkulokkiyhdykskunnat. Lisäksi Sätöslahdella pesinee vuosittain ruskosuo-
haukka.

POLVIJÄRVI

Petri Hottola

Polvijärven lintupaikoista ainoastaan Viklinrimellä on valtakunnallista merkitystä, muut ovat lähinnä paikallista merkitystä omaavia pieniä lintujärviä ja -lahtia.

VIKLINRIMPI

Viklinrimpi on Polvijärven itäosassa sijaitseva noin 2500 ha:n alue, joka koostuu pääasiassa erilaisista suo- ja harjumaisemista. Ornarin kannalta mielenkiintoisinta alueessa ovat sen kolme suurehkoa avosuota: Rapalahdensuo, Viklinsuo ja Tiaissuo.

Soiden avosuosaat ovat kuin ihmeen kaupalla ainakin suurimmaksi osaksi vältäneet "kehityksen" tuhokoneiston, mutta Viklinrimmen parhaat harjut on valitettavasti keritty tasoittaa aina pohjavesiä myöten. Suo-osien rauhoitus on parhaillaan käynnissä ja suuri osa Lavalaminharjua on rauhoitettu pohjavesialueeksi.

Pääasiassa Rapalahdensuolla on retkeilty melkoisen epäsäännöllisesti parin viime vuoden aikana. Tieto alueen linnustosta on siis pakostakin suhteellisen heikolla pohjalla. Rapalahdensuon pesimälinnustosta on kuitenkin vuosien mittaan muodostunut tietty kuva. Suolta on pesimäaikaan löytynyt 8 kahlaajalajia: töyhtöhyppä, kapustarinta, isokuovi, liro, valkoviklo, suokukko ja taivaanvuohi, jotka lienevät kaikki jokavuotisia pesijöitä. Allikkoalueen liepeillä asustaa noin 150 yksilön naurulokkikolonia, jonka suojissa viihtyvät tavit, haapanat jouhi- ja heinäorsat. Muista pesijöistä voi mainita 6 paria harmaalokkeja, kurkiparin, niittykirviset, pensastaskut ja keltävästtit. Myös suopöllöjä ja sinisuohaukkoja on nähty Rapalahdensuolla pesimäaikaan.

Muiden soiden pesimälinnusto lienee hieman köyhempi. Tiaissuolle tyypillisiä ovat kapustarinnat (kesä -78 + paria) ja pikkukuovit. Viklinsuo on varsinkin reunoiltaan toisia soita kuivempi, minkä todistaa mm. kiurun pesiminen suolla. Soiden reunojen kankailla kulkiija tapaa (tai sitten tapasi ennen hakkuita) usein riekkoja, järripeippoja ja isokäpylintuja. Hiekanottoalueella pesii esimerkiksi törmäpääskyjä, kivitaskuja, västejä ja pikkutyllejä.

Viklinrimmen kevät alkaa huhtikuun puolivälissä, kun suot ovat alkaneet sulaa ja satapäisten naurulokkiparvien joukosta löytää jo ensimmäisiä kurkia ja metsähanhia. Töyhtöhyppiä, isokuoveja ja kapustarin-

tojakin näkyy soilla pikku parvissa. Muuttolintujen seassa teeret pätävät turnajaisiaan.

Kevään edistyessä kahlaajat, kurjet ja hanhet ottavat selvän valtan Viklinrimmen linnustossa. Pesivien lintujen lisäksi soilla lepee pohjoisia läpimuuttajia. Kurkia ruokailee rimmillä kymmenittäin ja muutamia joutseniakin eksyy toisinaan Rapalahdensuolle. Huhtikuun viime päivinä ja toukokuun alussa soiden näkyvin lintu on metsähanh Hanhiparvista voi tarkka havainnoitsija löytää vaikkapa muutaman tu rahanhenkin (13.5.-78 25 ad + 3 juv p).

Petolintuja Viklinrimellä näkyy tasaisesti jokaisella retkellä. Tavallisesti kyseessä ovat ylimuuttavat pedot, mutta varsinkin falcot ja sinisuot tuntuvat viihtyvän soilla pitempiäkin aikoja. Viime vuoden keväällä ja syksyllä oleskeli aikuinen muuttohaukka Rapalahdensuolla verottaen naurulokkikoloniaa.

Syksyllä Viklinrimpi ympäristöineen on Pohjois-Karjalan tärkeimpiä isojen lintujen lepopaikkoja. Varsinkin Rapalahdensuolla lepäilee sriakin joutsenpotteja, parhaimmillaan noin 70 yksilöä. Kurjet keskittyvät suurin joukoin Viklin- ja Rapalahdensuolle (Tiaissuolta ei ti toja). Syksyllä -80 Polvijärvellä nähdystä noin 1500 kurjesta valt osa muutti Viklinrimmen soiden kautta. Suurimmassa ruokailevassa pa

Polvijärven soilla tavataan isoja kurkiparvia (Valok. V. Turunen)

vessa oli vähintään 183 lintua. Syksyn retkistä yllättävän useilla nähty myös arktisia läpimuuttajia (gaviat, valkuposkihanhi, punakuu tundrahanhi).

Viklinrimmen muita etuja mielenkiintoisen linnuston lisäksi ovat mm hyvä saavutettavuus (linnut voi laskea melkein pä auton ikkunasta) ja lähistöllä sijaitsevat suhteellisen hyvät kohteet (Vehtisuo, Nisäjärvi, Ruanjoen suisto, Kirkkoniemi, Ruvaslahti jne.). Lisäksi Viklinrimpi on huonosti tutkittu alue, jolla retkeily on ollut vähäistä ... hienoja yllätyksiä voi siis sattu.

VEHTISUO

Vehtisuo on Viklinrimmen alueen läheisyydessä sijaitseva laaja avosuo. Suolle pääsee vaivattomasti tietä pitkin kääntymällä pari kilometriä ennen Nisäjärveä Polvijärvi-Juuka-tieltä oikealle Vehtivaaralle johtavalle sivutielle.

Vehtisuuden pesimälinnustosta ei ole tietoja, mutta muuttoaikoina se on havaittu hyväksi suurten lintujen, erityisesti kurjen muuttolepo paikaksi.

NISÄJÄRVI

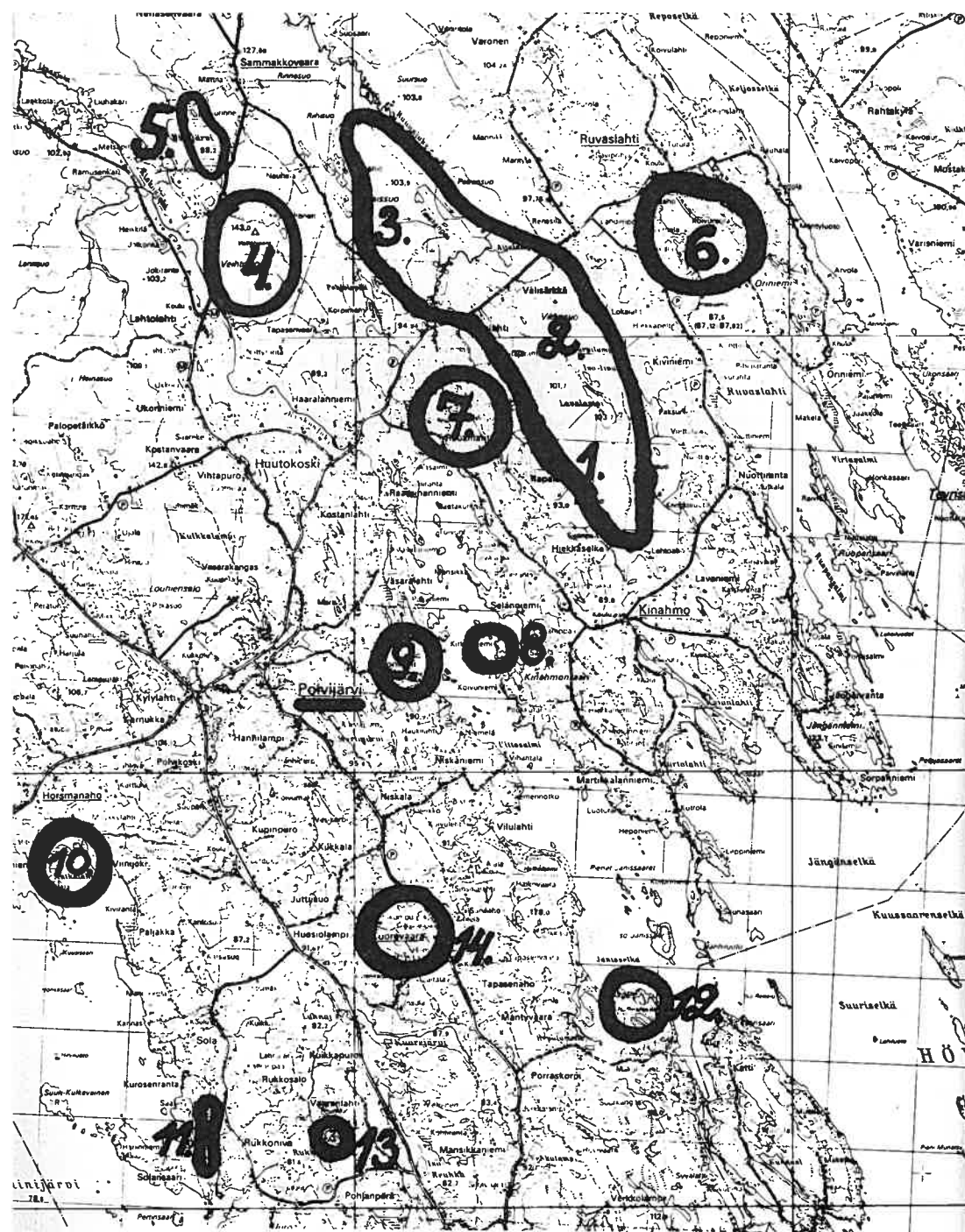
Huolimatta arvostetusta asemastaan lintuvesisuunnitelmissa Nisäjärvi ei ole parin viime vuoden aikana erityisemmin innostanut lintumiehi vierailuihin, ainakaan pesimäaikaan. Järvi tai oikeastaan suo on pesimäaikaan ollut suorastaan poikkeuksellisen köyhää pesimämaastoa, viime vuonna siellä ei pesinyt edes naurulokkeja. Mitä todennäköisemmin tästä saadaan kiittää alueen kuivatusta ajavaa maanomistajaa, josta pitkään on pyrkinyt huonontamaan lintujen pesimämahdollisuuksia ruoppauksin.

Nisäjärven parasta aikaa on kevät. Huhtikuun lopussa ja toukokuun alkupuoliskolla järvi kuhisee sorsia, uikkuja, hanhia, kahlaajia jne. Erityisesti joutsenia lepäilee pitkään alueella. Joutsenen pesintä järvellä tuntuisi hyvinkin todennäköiseltä mikäli järvi muutettaisiin tulvajärvestä todelliseksi lintujärveksi sulkemalla järven läpi kulkeva kanava.

Järvi sijaitsee Sammakkovaaran kylän lähellä, aivan Polvijärvi-Juuka maantien varrella. Paras tarkkailupaikka on järven NE-pään lähellä pienen puron kasaamalla hietikolla.

RUVASLAHTI

Ruvaslahti on pitkä ja laaja Höytiäisen lahti Polvijärven itäosassa. Erityisen hyvä paikka on lahden pohjukka, jonka tuntumaan pääsee he-

POLVIJÄRVI: 1, 2, 3, Viklinrimpi (1. Rapalahdensuo, 2. Viklinsuo, 3. Tiaissuo), 4. Vehtisuo, 5. Nisäjärvi, 6. Ruvaslahti, 7. Ruanjoen suisto, 8. Kirkkoniemi, 9. Mäntylähti, 10. Matkalahti, 11. Solanlampi, 12. Huhmarisvaara, 13. Rukkoavaara, 14. Kuorevaara

poiten kävelemällä Ruvaslahden kaupan kohdalta suoraan kohti rantaa. Lahden linnusto on suurimmaksi osaksi tutkimatta. Pääasiassa vesilintuja, pohjukan rantametsissä kuulee/näkee useita kuhankeittäjiä.

RAUANJOEN SUISTO

Rauanjoki laskee muutamia kilometrejä länteen Viklinrimmestä Höytiäiseen ja paikalle on muodostunut suisto, jonka erikoisuutena on mm. Polvijärven ainoa kahlaajaliete (noin 1 aari).

Keväisin suistossa on runsaasti sorsia ja kahlaajia. Kahlaajista voi mainita mm. tundrakurmitsat ja punajalkaviklot. Isot linnut suosivat myös paikkaa sen rauhallisuuden vuoksi. Suistoa ympäröivillä pelloilla tavataan säännöllisesti suuria kapustarintaparvia. Parhaille paikoille pääsee seuraamalla joen W-puolta seuraavaa tietä.

VIITALAMPI

Viklinrimmelle päin mennessä vähän ennen Rauanjokea tien N-puolella sijaitseva pieni lintujärvi, jossa tavataan vesilintuja ja joutsenia muuttoaikaan. Mahdollisesti hyväkin yölaulajapaikka?

NUOTTI RANTA

Oikeastaan Ruvaslahden osa, sijaitsee Ruvaslahden W-rannalla suunnilleen puolivälissä lahtea. Vesi- ja rantalintuja. Hyvät mahdollisuudet peltolintujen tarkkailuun, mm. parhaimmillaan noin 580 paikallista keltävästiä.

KIRKKONIEMI

Lähellä Kinahmon kylää sijaitseva lahti, joka on ennen kaikkea syksyisin käymisen arvoinen paikka. Paras paikka joutsenien ihailuun, niitä saa katsella usein suhteellisen läheltä. Parhaassa valkokaulaparvessa syksyllä -79 vähintään 70 yksilöä, maallikkohavaintoja huomattavasti suuremmistakin parvista. Keväin/syksyin hyvä vesilintupaikka. Pesivinä nokikanoja, sinisuohaukkoja ym.

SELKÄSALMEN-TOIVALAN PELLOT

Huhtikuun alkupuoliskolla Polvijärven antoisinta retkeilyaluetta on Selkäsalmen-Toivalan pellot. Aikaisin sulavat pellot keräävät ensimmäisiä

mäisiä muuttajia ja peltolintuja suurin määrin. Kuoveja nähdään säännöllisesti 70-100 yksilön parvissa, töyhtöhyppien parhaat paikalliset lukemat ovat olleet 300 tuntumassa, kiurujen 200 yksilön tienoilla. Toivalan tulvapelloilla nähdään usein runsaastikin kurkia ja hanhia. Lepäilevät muuttolintumassat houkuttelevat luonnollisesti myös peto lintuja.

NIINILAMPI

Lampi, tai oikeammin kaksi lampea Rauanlahden kylän S-puolella. Lamista johtaa kanava Höytiäiseen, Vasaralahteen. Pelloilta tulevat joutset ovat voimakkaasti rehevöittäneet lampia. Polvijärven suurin narulokkikolonia. Lähes tutkimaton pikku paikka.

MÄNTYLAHTI

Lähes umpeenkasvanut Höytiäisen lahdukka Polvijärven keskustan lähellä. Vieressä Kallioniemen venesatama. Polvijärveläisten suuressa suosiossa ollut paikka helpon saavutettavuutensa vuoksi. Polvijärven suurin pikkulokkikolonia, noin 25 paria. Paikka kerää selvästi petolintuja muutolta lepäilemään. Lähellä usein antoisiksi osoittautuneet saralahden pellot.

MATKALAHTI

Ruovikkoinen lahti Viinijärven koillisnurkassa. Varsinkin keväällä lähellä hyvä vesilintupaikka. Suhteellisen laajat ruovikot. Retkeilypaikalla on ollut toistaiseksi vähäistä.

SOLANLAMPI

Ruovikkoinen, pitkä, mutta kapea lintujärvi Sotkuman Rukkonivassa. Runsa pesimälinnusto, lintujärvilajeja. Vesilintuja, pääasiassa sokkia ja haapanoita runsaasti. Tutkimattomien mahdollisuuksien paikka joka biotooppiensa perusteella vaikuttaisi myös hyvältä yölaulajapaikalta. Helpoimmin tarkkailuasemiin pääsee Sotkuma-Sola-maantieltä pellon yli rantaan kävelemällä.

KYLÄNLAMPI

Lintulahti aivan Sotkuman kyläkeskuksen lähituntumassa. Lokki/tiirakolonia, vesilintuja. Nykyisin rauhoitettu metsästykseltä.

STAIJIPAIKAT

Lähimpänä keskustaa, "vain" noin 10 km päässä sijaitseva Kuorevaara on sijaintinsa ansiosta ollut suosituin Polvijärven stajipaikoista. Paras sektori avautuu vaaran rinteiden peltojen halki kulkevalta tieltä, sektori suuntautuu pohjoiseen. Ennen kaikkea pikkulintumuuton suhteellisen menestyksellä havainnointi mahdollista, vaikka selvät johtolinjat puuttuvatkin. Havainto parhaasta päästä: Pikkusirkku hetken paikallisena loppukesällä 1980.

Keskustasta 14 km Juuan suuntaan on Vehtivaara, aivan Vehtisuon vieressä. Puoliksi kaljuksi parturoitu vaara erottuu kauaksi muuten suhteellisen tasaisesta maastosta. Miellyttävä stajipaikka, mutta tuloksia huonontaa vaaran sijainti järvien ja kannasten pohjoispuolella. Huhmarisvaara on, paitsi lomahotelli, myös hyvä arktikastajipaikka. Höytiäisen yli johtava arktikan johtolinja kulkee vaaran komeitten, äkkijyrkkinä veteen laskeutuvien halioiden vierestä. Niinpä vaaralta onkin saatu hienosti ihailta mm. vesiäisten, valkoposkiahanhien ja merimetsojen muuttoa.

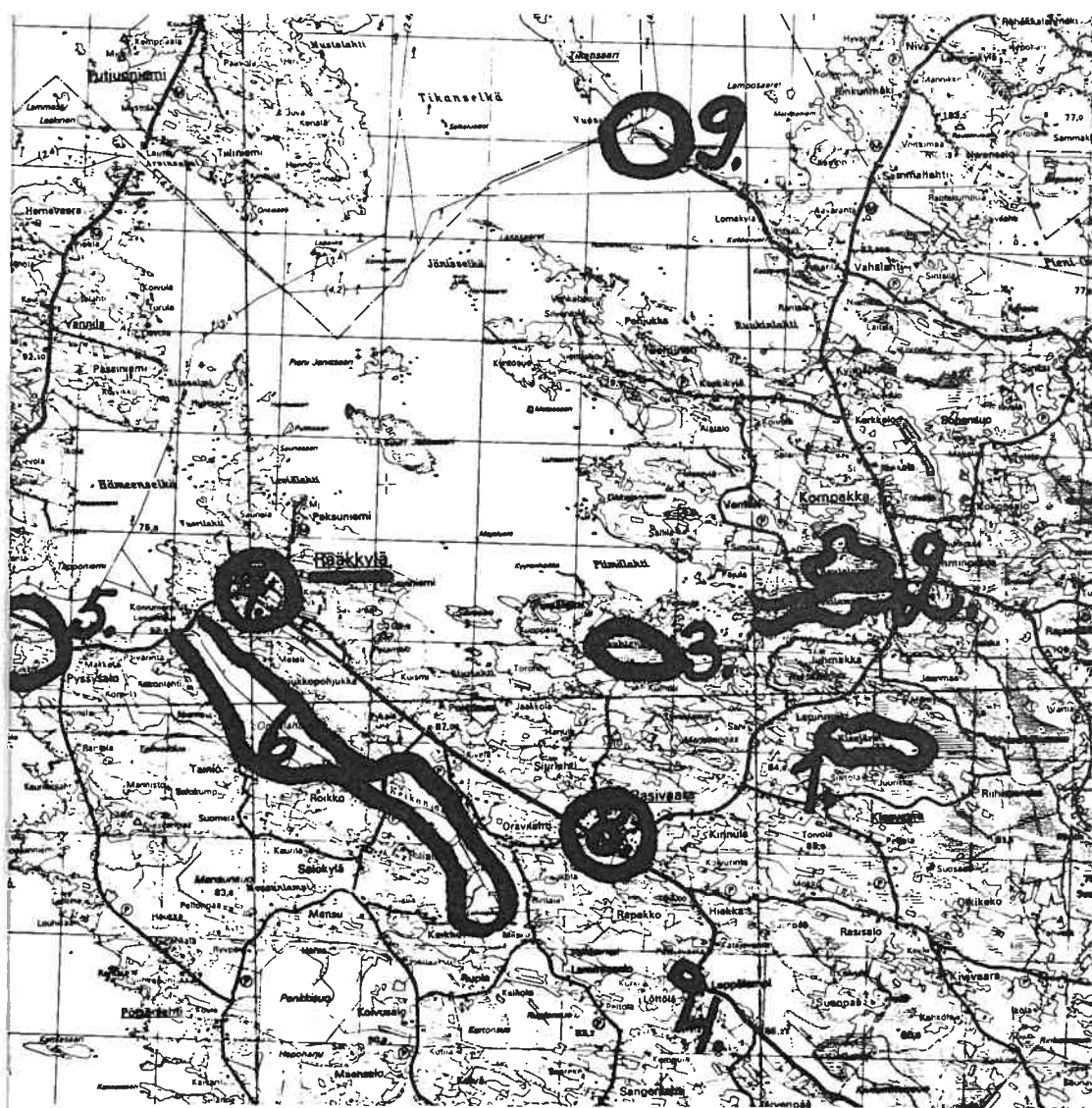
Sotkuman Rukkojärven rannalla sijaitseva Rukkoavaara on ehkä paras Polvijärven muutontarkkailupaikoista. Hyvä suurten lintujen tarkkailupaikka, jonka ansiolistaa koristavat mm. noin 380 kurjen ja yli 1000 anserimuutot. Leppoisia ovat olleet myös havainnot muuttohaukasta, merilokista, kangaskiuruista ja harmaapäätikasta.

RÄÄKKYLÄ

Veijo Turunen

Rääkkylän tärkeimpiä retkeilykohteita ovat lukuisat hyvät lintuvedet. Paikallisten harrastajien puutteen vuoksi ei kaikkien rehevien lahtien arvoa vielä riittävän hyvin tunneta. Etenkin Pötsönlahden ja Haa-pasalmen suunnalta voisi löytyä mielenkiintoisia paikkoja.

Lintuvesien suojeluohjelmassa kansainvälisesti arvokkaaksi luokiteltu Kiesjärvi on ilman muuta merkittävin Rääkkylän lintuvesistä. Kiesjärven rannat ovat pehmeitä ja pensaikkoisia ja paikoin laajojen järvi-ruostojen peitossa, joten järvelle on vaikea nähdä. Järven rannalla ei ole loma-asutusta. Kiesjärvi sijaitsee Rasivaara-Hammaslahti maantien tuntumassa noin kuusi kilometriä Rasivaarasta. Kiesjärven

RÄÄKKYLÄ: 1. Kiesjärvi, 2. Joki- ja Hautalampi, 3. Jouhtenuslampi, 4. Pohjois-Leppälampi, 5. Ruokosalmi, 6. Oravilahti, 7. Kirkonkylä, 8. Rasivaara, 9. Vuoniemi

pohjoispuolella sijaitsevat Joki- ja Hautalampi, joiden välisellä harjulla kulkevalta Venturin tieltä voi tarkastella molempia lampia. Kiesjärven ja Joki-Hautalammen lisäksi valtakunnallisessa lintuvesiensuojeluohjelmassa on mukana myös Jouhtenuslampi, joka sijaitsee Piimälahden SE-puolella.

Noin kolme kilometriä Rasivaarasta Kiteen suuntaan sijaitsee maantielle näkyvä Pohjois-Leppälampi, joka on vesilinnustoltaan varsin runsas. Edellä mainitut paikat ovat Rääkkylän tunnetuimpia lintuvesiä, mutta

VALTIMO

Juha Kallamäki

Valtimolla lintuharrastus on ollut satunnaista, joten tarkkoja tietoja ei voi esittää, sillä hyviä lintupaikkoja on vielä varmasti löydettävissä. Eniten on havainnointu Polvijärvellä, Valtimojärvellä, P-Haapajärvellä ja Hirsikankaalla.

VALTIMOJÄRVI YMPÄRISTÖINEEN

Etenkin pohjoispäässä tavataan levähtävinä lokkeja, vesilintuja, kaakkoisia, rantamailla paljon levähtäviä varpus- ym. lintuja. Havaittu mm. meriharakka, suosirri, mustaviklo, tundrakurmitsa, tylli ja mustatalentu.

PIENI-HAAPAJÄRVI YMPÄRISTÖINEEN

Säännöllinen kurkien ja hanhien levähdyspaikka, myös runsaasti vesilintuja. Parhaimmillaan 150 levähtävää metsähanhea.

POLVIJÄRVI YMPÄRISTÖINEEN

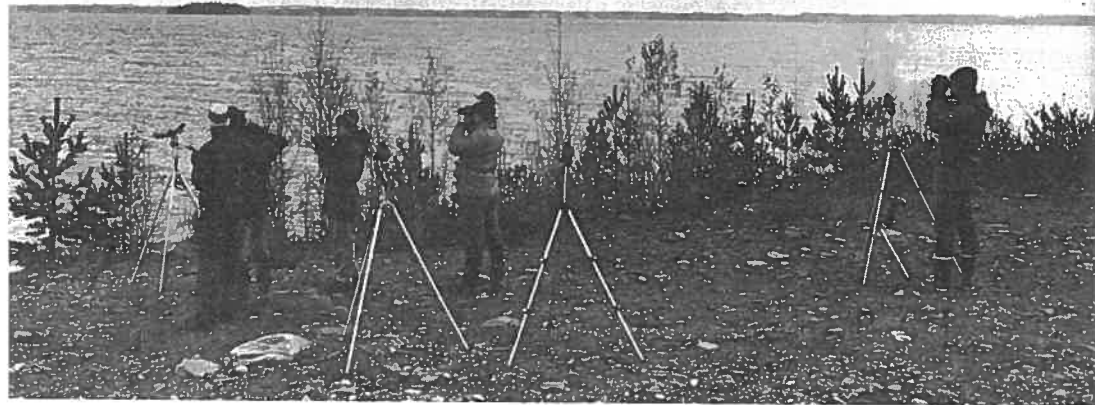
Joutsenten, kurkien ja hanhien levähdyspaikka. Joutsenia on tavattu enimmillään 7 p, hanhia 130 p. Lisäksi levähtäviä petolintuja, vesilintuja, lokkeja, kaakkoisia ja varpuslintuja. Joka kevät mahdollisuus valtatieltä nähdä levähtäviä joutsenia. Alueella on havaittu mm. ruokosuhaukka, mustaviklo, vuorivästäräkki (läheisellä Nuolikoskella) lapasotka, pilkkasiipi, parikymmentä piekanaa levähtämässä, tundrakurmitsa, sinirinta.

KARHUNPÄÄ-HIRSIKANGAS

Viljelyaluetta, jossa on usein levähtäviä muuttolintuja, mm. kurkia ja hanhia. Valtimon ensimmäiset muuttolinnut tavataan usein täältä.

PESIMÄAIKAAN HYVIÄ LINTUPAIKKOJA

Valtimo-, Haapa- ja Polvijärvi, joista jokaisella paikalla on mahdollisuus tavata pikkulokki. Kahdella ensinmainitulla tavataan silkki-

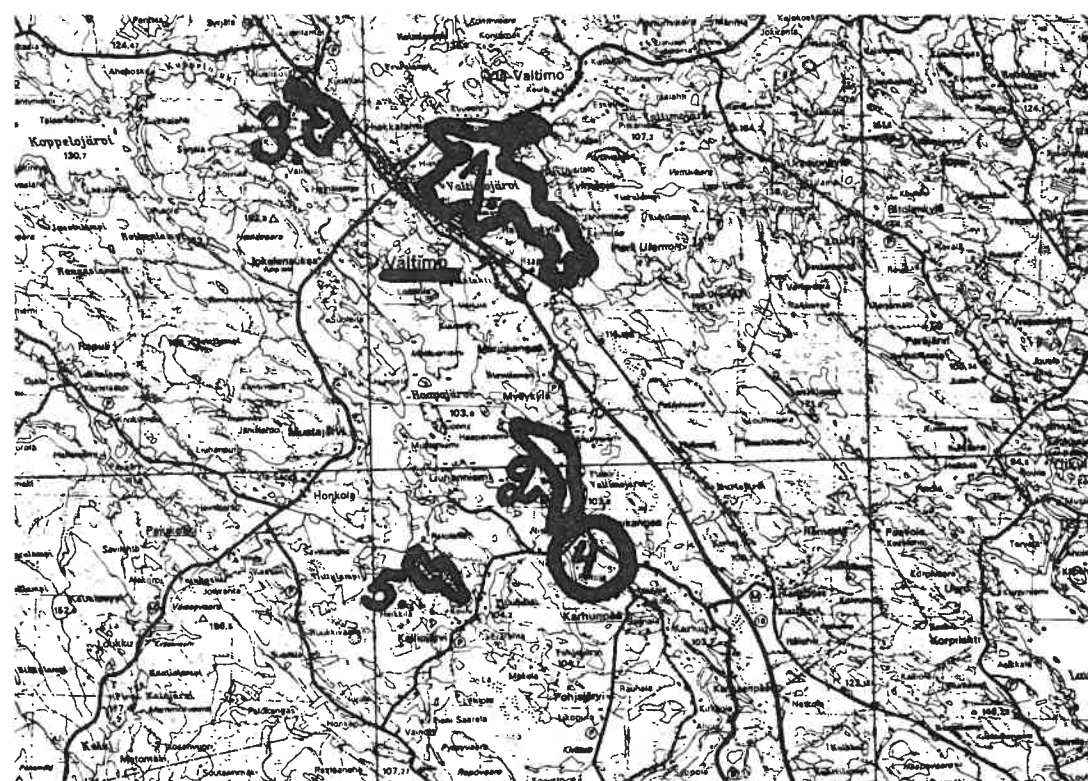

Syysmuuton tarkkailua Rääkkylän Vuoniemessä (Valok. V. Turunen)

Jos on aikaa niin kannattaa hankkia peruskarttoja ja lähteä niiden perusteella löytöretkelle.

Yölaulajia Rääkkylästä löytyy monin paikoin melko runsaastikin. Liperi-Tolosenmäki maantien varressa sijaitsevat Ruokosalmi, Oravilahti, Kirkonkylä ja Rasivaara ovat kaikki yölaulajien suosimia alueita.

Muutontarkkailupaikoista nousee ylitse muiden Vuoniemi, joka työntyy pitkälle Pyhäselälle. Arktisten lintujen lisäksi Vuoniemessä voi nähdä lähes kaikkea muutakin, sillä niemen jatkeena oleva saarijono, joka ulottuu vastarannalle, kerää sekä muutolla että vaelluksella olevia pikkulintuja. Myös petolinnut muuttavat pitkin saarijonoa. Vuosalmi pysyy auki pitkään syksyllä ja aukeaa aikaisin keväällä tarjoten viivyttelville ja aikaisin muuttaville vesilinnuille oivan levähdyspaikan.

VALTIMO: 1. Valtimojärvi ympäristöineen, 2. Pieni-Haapajärvi ymp.,
3. Polvijärvi ymp., 4. Karhunpää-Hirsikangas, 5. Kalliojärvi-Sorsajärvi

uikku, lokkilintuja, vesilintuja, rannoilla kahlaajia. Lisäksi Polvijärvellä löydetty satakieli ja kultarinta.

Kalliojärvi-Sorsajärvi: Kalliojärvi on Valtimon paras lintujärvi mm. Valtimon suurin naurulokkiyhdykskunta, pikkulokkiyhdykskunta, pesivänä vuonna -80 mm. lapasorsa, jouhisorsa, silkkiuikku, mustakurkku-uikku ja nokikana.

Valtikon kirkonkylällä on pesinyt useana vuonna hemppo ja viherpeippo.

VÄRTSILÄ

Kari Varonen

SÄÄPERI JA UUDENKYLÄNLAMPI

Sääperi ja Uudenkylänlampi sijaitsevat Värtsilän kunnassa lähellä valtakunnan rajaa. Rajan läheisyydestä johtuen yli puolet Sääperis-

VÄRTSILÄ: 1. Sääperi, 2. Uudenkylänlampi

tä (koko pituus noin 2 km) on rajavyöhykkeellä, jolla liikkumiseen tarvitaan erikoislupa. Sääperi kuuluu valtioneuvoston 3.6.1982 vahvistamaan lintuvesiohjelmaan ja Uudenkylänlampi maakunnallisen tason kohteena on seutukaavassa merkitty suojelualueeksi. Kumpikin kohte on ollut aikaisemmin yhteydessä Jänisjokeen, mutta nykyisin ne erotettu joesta padolla. Aiemmin näiden vedenkorkeus vaihteli voimakkaasti, varsinkin Sääperin kevättulvat nousivat kauas rantaniityille. Vuosina 1964-1974 toteutettu alueiden ympäröiminen kuivatusojalla ja vedenkorkeuden säännöstely katkaisi suoran yhteyden Jänisjokeen.

Sääperinjärvi on länsipäästään hyvin matala ja runsasravinteinen ja sen rantavyöhykkeessä on laajat ruovikkoalueet. Monipuoliseen kasvilajistoon kuuluu eräitä harvinaisuuksiakin kuten runsaana esiintyvä sahalhti. Pelloilta järveen tulevien ravinteiden vaikutuksesta järvi on rehevöitynyt melko voimakkaasti.

Sääperin pesimälinnusto on melko runsas, mikä johtunee suurelta osin järven mataluudesta ja rehevyydestä. Pesivänä tavataan ainakin seuraavat vesilinnut: sini- ja jousisorsa, haapana, tavi, heinätavi, lapasorsa, tukka- ja punasotka, telkkä, silkki- ja mustakurkku-uikku sekä nokikana. Lokeista yleisimpinä ovat nauru- ja pikkulokki. Kahlaajista mainittakoon töyhtöhyppä, taivaanvuohi, kuovi, liro, valkoviklo, rantasipi ja suokukko. Järven ympärillä olevilla laajoilla pensaikkoalueilla pesii alueen eräs tunnuslinnuista, kultasirkku. Sen populaatio on ollut viime vuosina 15-20 ♂♂/♀♀.

Uudenkylänlampi on nykyisin laaja soistuva ja hetteikköinen ruovikko, johon liittyvät melko laajat pensaikkoalueet. Alueen pituus luhtineen on noin kilometri. Välimatkaa Sääperille on vain runsas kilometri, mistä johtuen lokit ja vesilinnut liikkuvat tätä väliä edestakaisin. Pesimälinnusto on melko samanlainen kuin Sääperillä, mutta avoveden vähäinen määrä rajoittaa jonkin verran lajistoa. Useana vuonna lammella on ollut suurehko naurulokkikolonia, jonka suojassa pesivät monet vesilinnut ja joinakin vuosina myös pikkulokki. Yölaulajapaikkana alue on mielenkiintoinen, mm. luhtakana huutelee lähes joka kesä. Kultasirkkuja on vuosittain 1-3 ♂♂/♀♀. Kesällä 1977

Tohmajärven-Värtsilän alueella on Pohjois-Karjalan runsain viitakertuskanta (Valok. K. Varonen)

löytyi Pohjois-Karjalan ensimmäinen ruskosuohaukan pesä. Kevättulvien aikaan alue luhtineen on antoisa vesilintupaikka. Muuttoaikoina po. kohteet ympäristöineen ovat ihanteellista lintujen tarkkailualueita. Ylimuuttavien lintujen lisäksi kurjet, hanhet, vesilinnut ja lukuisat kahlaajat ruokailevat pelloilla, rannoilla ja järvellä. Ilmeisesti Sääperi, Uudenkylänlampi ja niitä ympäröivät melko suuret peltoalueet toimivat eräänlaisena "keitaana" muuttaville linnuille. Tätä korostaa vielä ympäröivän alueen metsävaltaisuus. Kaakkoisen sijainnin lisäksi tuonee oman lisänsä myös Jänisjärven ja Laatokan läheisyys. Viime vuosina tehostuneen retkeilyn ansiosta alueella on suurien lintumäärien lisäksi tavattu varsin monenlaisia lajeja - joukossa on ollut koko joukko harvinaisuuksia (esimerkiksi kattohaikara, harmaahaikara, pikkujoutsen, tundrahammi, lyhytnokkahani, harmaasorsa, pikkukorppikotka, meri-, maa- ja kiljukotka, haa- rahaukka, punajalkahaukka, mustapyrstökuiiri, leveäpyrstökihu, mustatiira, räyskä, mustaotsalepinkäinen, valkopäätiainen, viirusirkkalintu jne.).

IRVOKASTA IRROTTELUA ITÄRAJALTA

Jatkoa edellisestä numerosta

... Mutta muut eivät aikoneet antaa helpolla periksi vaan korvasivat helposti Tavvon erikoislajit parilla onnistuneella bongausreissulla. Kotkasta hoidettiin monille tutuiksi tulleet punapäänarsku ja töyhtökiuru. Kirkkonummen viirusirkan hoidon epäonnistumisen korvasi hienosti Värtsilän lintu, joka oli loppujen lopuksi vuoden helpoin hoito selvien pinnaurien ja viirusirkkalinnun auliin yhteistyöhalukkuuden ansiosta. Pinnapussissaan hakki ja kirjosiipiloxioita ynnä tuhatmäärin tyllejä ja muita kahlaajia Tavvosta palannut ML manasi huonoa tuuriin (mustaotsalepinkäinen ja pere/t olivat olleet liian lähellä, puhumattakaan Törmroosista ja xenuksesta), mutta sisuhan se vain vastoinkäymisistä kasvaa. Muita alkoi kyllä jo ML:n - P-K:n kovimman maastomiehen ja urhean komppaajan - epäonni säälittää. No, vuotahan oli vielä reilusti jäljellä ... Kukin kolmikosta kävi vuorolaan varmistamassa idulin Kolvananuurosta ja PH ynnä ML varmistivat spontaanisti lapinfyllarin kotinurkiltaan. PH suoritti vielä Lapin metsälajien hoidon Sallassa (kaikki loxiat, lapintintti, hii-ripöllö, kuukkeli oli jo vuodarina P-K:sta) ja onnistui varmistamaan kiirunankin Pallas-Onakselta. Samalla sai PH:n krooninen lapinkuume ainakin hetkellistä tehohoitoa. Kesän huipentuma oli kuitenkin kunniakas Etelä-Suomen safari, jolla mukana olivat tietenkin kolmikkomme HR, ML, PH vahvistuksenaan HP. Kaikin (?) puolin riemukkaan hilpeällä safarilla koettiin lukuisia leppoisia rarielämyksiä ja muutama karvas epäonnistuminenkin todettiin. Piinallisia hetkiä vietettiin mm. Turun laitakautungilla, kun paikalla piilotellut nummikirvinen lymyili tuskastut-

tavat kolme varttia milloin missäkin kalliokolossa ennen kuin suvaitsi näyttäytyä. Pinnapartiomme jäi varmasti kalliolla päivää paistattaneiden turkulaisten (ja varsinkin turuttarien) mieliin. Todennäköisesti kukaan heistä ei tajunnut mitä todella olimme tiirailemassa. Huomattavasti helpommin saatiin näköpiiriin muuan raisiolainen turkinpulu, joukko pullahanhia, pesällinen pull-kunkkukalastajia, monta eripukuista vuoriväiskiä, kesäinen koskikara, mustatiira, tupla-ciconia ja monia muita. (Kunkkukalastajan yhteydessä mainittakoon, että lajista tuli taskulamppuelis koko porukalle).

Epäonnistumisista raskaimmat olivat mustapäätasku ja kirjokerttu. Kirjokertun kohdalla havaittiin P-K:n bongaripiireissä tiettyä solidaarisuuden puutetta kahteenkin otteeseen ja niinpä kellään kolmikostamme ei vuoden lopussa ollut sitä vuodarina, PH:lla ei edes eliksenä. Kahden päivän kesäsafarin lajimääräksi kuitattiin 111. Pinnailun lomassa PH selvitti itsensä Joensuuhun opiskelemaan, mikä harkitsematon teko olikin sitten alku tinkimiselle ... Selvään johtosemaansa lujasti uskonut PH päästi homman pahasti repsahtamaan (ehkä asiaan vaikutti jo tällöin myös tietty paineiden laskeminen, olihan edellisen vuoden elisumma tässä vaiheessa ylitetty jo reilulla 30:llä lajilla). Spontaanin milvuksen ja nokkavarpusen jälkeen PH:n tähti alkoi laskea ...

Syksyn kohokohtia oli eittämättä Kontiolahden kiljukotkan bongaus, jonka yhteydessä kävi jälleen ilmi Outokumpu-Polvijärvi yhteistyön pettämätön toiminta. ML ja HR raastoivat PH:n yllättäen lyhyimmällä mahdollisella varoitussajalla polvijärveläisen "kuppilan" flipperin äärestä viheriän Saabin uumeniin ja vasta lähellä Joensuuta okulaiset viitsivät paljastaa mistä oikein oli kyse. Vastavetona tähän kiduttavaan pihtaamiseen "mies jolla on enemmän vuodareita kuin eliksiä" nappasi clangan ensimmäisenä heti suon laidasta. Outokummun vahva nimi - ML - ei ollut luovuttanut vaan huomasi hetkensä koittaneen PH:n ja HR:n ottaessa jo huomattavasti rennommin. Niinpä ML liukenikin P-K:n maisemista ja siirtyi puoleksitoista kuukaudeksi Lägsjärven maineikkaalle lintuasemalle. Lägsin kovan maineen huomioon ottaen PH yritti vielä ryhdistäytyä (HR oli jo luovuttanut Suomen sarjassa), mutta onnistui irrottelemaan vain kirjosiipiloxioita ja muuta vähäarvoista ML:n mässäillessä Lägsillä todella kovan sarjan lajeilla. Lägsilta ei paljon tietoja tullut, mutta sitäkin kovempia huhuja liikkui. Huhujen painostamina muut vielä yrittivät irrotella isovesipääskyä Vaasasta myöhästyen päivällä.

ML:n Lägsin keikka alkoi syyskuun puolella välissä ja ensimmäiset 2 viikkoa olivat suhteellisen rauhallisia. Pitkin vuotta nähtyjä merikotkia näkyi muutamia lisää, parhaimmillaan 7:n streperan parvi lepäili laguunilla, pari strepto sp:tä nähtiin muutolla, pikkusieppoja, lulluloita jne... Lokakuun ensipäivistä lähtien tahti kuitenkin koveni ja saunomisen ynnä herkuilla mässäilyn hieman välillä hellittäessä ML varmisteli joukon pieniä ja vähän isompiakin rareja, joukossa samoissa maisemissa liikkuneelle pinna-aatelimme kärkimiehellekin uusia lajeja. RK-lista: rusti, mustapäätasku, 2 lyhytnokkahanhea, 8 hippiäisuunilintua, schwarziinuunilintu ja sokarina pohjalla komea Suomen pinna - nunnatasku! Siinä sivussa ML näki myös mm. tristis-tiltaltteja (RK-rotu, ei pinna), peren, merisirrin, sepelrastaita, turturikyyhkyn, nenävarpusia, kirjosiipiloxioita, (massoitain) vuorihemppoja, ristisorsia, ardeoita jne. Kun ML sitten viimein talven kynnyksellä (juuri sopivasti ennen erästä tiettyä pussitinttiparvea) saapui tuolta armoitetulta pinnasaarelta ja luki julki listansa, alkoi PH:ltakin toivo lopullisesti mennä. Tarkistuslaskentojen jälkeen havaittiin kuitenkin, että ML ei vielä ihan ollut saanut PH:n etumatkaa kiinni huolimatta kovasta rutistuksesta.

Lägsin retki aiheutti sentään yhden kirvelevän menetyksen ML:lle - nimittäin harjalinnun, jonka muut hoitivat suhteellisen kivutonasti Polvijärveltä. Ironisena huipentumana uppa vieraili myöhemmin ML:n kotipihassakin, mutta kovan onnen mies jätti sen näkemättä. Pientä vipinää aiheutti nakkelinmetsästys, jonka kaikki kolme suorittivat kunniakkaasti loppuun melko pian ensimmäisten havaintojen jälkeen (HR spontaanisti). HR alkoi tässä vaiheessa vaihikkaa jo ruveta hoitamaan P-K:n pinnojakin, mikä osoittautui melkoisen kannattavaksi hommaksi.

Vuoden kovimpia lajeja ja suurimman bongoporukan keränneitä lintuja oli Ylöjärven aavikkotasku. Talvisissa maisemissa ihaili vajaat sata bongaria tolpan nokassa kököttävää lintua ja P-K:lläkin oli suhteellisen hyvä edustus paikalla - luonnollisesti koko kolmikokoin oli paikalla. Ylöjärveltä lähdettiin yrittämään Kokkolan jääkyyhkyä (vanhoista tutuista alaskanviklamaisemista), mutta lintu ei suostunutkaan näyttäytymään ihan kaikille huolimatta sinnikkästä irrottelusta hyisessä säässä.

Synkeä syksy räntäsateineen alkoi painaa päälle ja homma alkoi laimentua; muutamat työnimi-lajit yms. valoivat hetkeksi uskoa pinnanäkäisiin mieliin, mutta totuus paljastui onneksi aina ajoissa. Lyhytvarvaskiurua bongattiin Hesasta tietenkin turhaan (viimeinen havainto edelliseltä päivältä). Masennus alkoi vallata alaa, mutta vielä kerran oli tarkoitus repäistä.

Suuri talviralli alkoi joulukuun loppupuolella Punkaharjulta. Siellä tehtiin tosissaan töitä hakin irrottamiseksi "täysin varmalta" paikalta, mutta niin vain kävi, että PH sai poistua paikalta ilman lajia. Imatralla nähtiin sentään pikku-uikku melkoisen vaivattomasti. Kaikkea muuta kuin leppoisa retki eteni sitten etelärannikkoa

Eräs marraskuinen aamuhetki Ylöjärvellä - kuvassa vain osa porukasta. Kolmikkomme piiloutui jälleen kerran bongareiden taajoihin riveihin. Tätä linssikauhua saamme kiittää siitä että P-K:n pinnastareista ei saatu kuvaa tähän juttuun. (Valok. R. Salovaara, TaLY:n kuva-arkisto)

pitkin Turkuun, pinnatoiviviretkien perinteiseen kohteeseen. Aika ajoin lähes kestävämmässä sääolosuhteissa ML ja Olli-Pekka Pietiläinen (EKLY) varmistivat lajeja PH:n jäädessä pinnoitta. Ja niin siinä kävi, että pääkaupunkimme liepeillä nähty peltopyyparvi ta-soitti tilanteen ...

Turussa uhratuvaisen bongariveljen luona vietetyn leppoisan illan ja yön jälkeen koitti aika siirtyä m/s Utön suojiin suuntana Jurmo. Matkalla stajattiin ahkerasti lähes koko ajan ja palkkiona tästä rehkimisestä nähtiin merikotkien lomassa yksi maakotkakin, pinna P-K:n miehille.

Tilanne oli siis tasan, kun saavuttiin Tuulien Jurmoon, Synkkään Paikkaan eli Kylmään Koloon. ML pelkäsi kuitenkin PH:n kiilaavan ohi idiottivarman merisirrin avulla - ukulinkin näkymiseen uskot-tiin lujasti, puhumattakaan muusta ... No niin, se Jurmosta - riit-tänee kun totean, että pinnoja ei tullut, lämpötila mörskässä ei kertaakaan saavuttanut ulkolämpötilaa, kamiina nokesi kaiken ja Jurmo suorastaan ylitti itsensä muutenkin.

Jurmosta siirryttiin Hangon lintuasemalle - Haliakselle - joka ei tosiaanakaan ole mikään Jurmo! Lyhyen vierailun parhaat lajit oli-vat punarinta, pullahanhiparvi ja merikotka - siis juuri mitään ei nähty. Korvauksena tästä saimme pitkää aikaa oleskella ja nukkua yli 0°C lämpötiloissa, mikä eräillä asemilla tuntuu olevan mahdo-tonta (vrt. Jurmo). Päätimme kuitenkin (mitä pikimmiten) siirtyä rannikon köyhiltä mutalahdilta susirajalle joulua viettämään.

Mitä mahtoi miettiä tämä aavikkotasku hoitaessaan kerralla pinnan suurimmasta osasta Suomen bongareita? (Valok. O. Kalkko, TaLY:n kuva-arkisto)

Tuulien Saaren järkyttävien olosuhteitten lannistamana PH oli jo tarjonnut tasapeliä ML:lle ja suorastaan luovuttanutkin pelin, mutta tilanne oli edelleen tasan viikkoa ennen vuoden vaihtumista (242-242). PH:lta puuttui hakki, helposti bongattava laji, mutta hän rupesi tinkimään laskettuaan talvirallin kustannukset yhteen (sillä rahalla olisi tilattu British Birds useampaan kertaan). ML oli puhunut jotakin kuukkelin etsimisestä, mutta PH ei uskonut lajin löytymiseen niin lyhyessä ajassa. Mutta sitten, sitten ... tuli tieto Kuopiosta ja kohta ML olikin jo varmistamassa paikallis-ta talvehtijaerikoisuutta - töyhtökiurua! Laji oli jo ennestään PH:n listoilla ja peli oli sillä selvä ...

Niin siinä sitten kävi, että Suomen sarjassa eniten mainetta ja kunniaa niitti Mauri Leivo (Out), 243 pinnaa. Toiseksi tuli niu-kimmalla mahdollisella tappiolla Petri Hottola (Pol/Joe), 242 la-jia, ja kolmantena oli Hannu Räsänen (Out) 227 vuodaria ... ta-putuksia! P-K:n sarjassa voitto meni tasan HR:n ja PH:n kesken ML:n jäädessä kolmanneksi, luvut olivat 189-189 ja n. 185 ... aplodeja! P-K:n viralliset ennätyslukemat molemmissa sarjoissa ovat siis täs-tä lähtien 243 ja 189.

Edellä mainittujen kuninkaiden menetelmistä on todettava lukuisat enemmän tai vähemmän lyhyet - tai oikeastaan pitkät - pinnankor-juumatkat ympäri Suomen, lukuisat tarkoin suunnitellut tai sattumanvaraiset spontaanit retket, lintuasemakeikat, tehokas informaatio eli tiedon kulku kaikkialta Suomesta (poikkeuksena linnut-tomat seudut - esim. Keski-Suomi - ja "pimeät" seudut - esim. osa E-Karjalaa), monipuolinen kulkuneuvoarsenaali (so. monta autoa, joista valita), lähes pettämätön sinnikkyys ja uhrimieli niin bongatessa kuin muutenkin, tietyt valmiudet kohdata harvinaisia laje-ja (titteleihin johtavat lukemat vaativat kohtalaisen määrän sekä RK- että ARK-lajeja), vähintään siedettävä rahatilanne (pinnakah-vit yms. nielevät rahaa) ja reilu hirsipuuhumoritilanteessa jos toisessakin. Suomen sarjassa oli havaittavissa kahdenlaista tak-tiikkaa - ML uskoi lintuasemavuorokausiin (joita ei kyllä oleskel-tu asemilla pelkästään vuodarit mielessä), joita kertyikin P-K:n miehelle mittavat 96 vuorokautta, kun PH puolestaan uskoi kilomet-reihin (yli 15000) ja ajallisesti lyhyehköihin pinnaretkiin. Kuten näkyy, taktiikat olivat melkoisen tasaväkiset - paras tulos saavu-tettaisiin yhdistelmällä.

Tämä kisa kävi hyvin 250 vuodarin rajan ylittämisen kenraaliharjoi-tuksesta ja kolmikkomme kokemukset ovat varmasti hyväksi opiksi tuleville yrittäjille. Todettakoon, että 250 on melkoisen tiukassa P-K:n harrastajille. Vaikeuksia on monia: keskiverto bongoretki tai lintuasemakeikka on aina yli 1000 km, mikä lisää kustannuksia ja vie aikaa, porukkaa on vaikea löytää P-K:sta, oman läänin tiedotus on vielä heikolla pohjalla jne. Tällä kertaa vaikein ongelma oli auton (pitäisi olla edes yksi auto, joka on aina käytettävissä) ja rahan puute. Ei ollut mahdollista lähteä erikseen jotakin kirjokert-tua tai Lapin lajeja hoitamaan.

Lopuksi lausuttakoon sulimmat kiitokset kaikille niille, jotka ovat tehneet tämän kaiken mahdolliseksi! Erikseen mainitsemisen estää tilan puute (tilaa menisi vielä ainakin 1 sivu lisää).

JOUKKOJULKAISU

Seuraavassa luetteloituna ne Suomen pesimälajit ja "tavalliset harvinaisuudet" jotka vuoden lopussa puuttuivat Suomen sarjan kärki-
miesten pinnapusseista.

Jääkuikka/-laji PH,ML	Heinäkurppa PH,ML
Harmaahaikara PH	Leveäpyrstökihu PH,ML
Pikkujoutsen PH,ML	Tunturikihu PH,ML
Kyhmyhaahka PH	Ruokki PH
Allihaahka PH,ML	Etelänkiisla PH,ML
Haarahaukka ML	Tunturipöllö PH,ML
Tunturihaukka PH	Harjalintu ML
Kiiruna ML	Pähkinähakki PH
Viiriäinen PH,ML	Kuukkeli ML
Liejukana PH,ML	Luotokirvinen PH
Keräkurmitsa PH,ML	Viitasirkkalintu ML
Merisirri PH	Kirjokerttu PH,ML
Rantakurvi ML	Mustaleppälintu PH
Lampiviklo PH,ML	Keltahemppo ML
	Pikkusirkku PH

Kuten näkyy, myös aivan tavallisia lajeja jäi hoitamatta ja mikäli tavoitteena olisi ollut 250, homma olisi loppujen lopuksi ollut helppo. Tällä kertaa kuitenkin tyydyttiin vähempään. P-K:n sarjassa puutteita oli niin paljon, ettei niitä kannata tässä luetella (alkaen PH:n kirjositteesta).

Pinnakisan kärki miesten (ML,PH,HR) näkemät spontaanit (s) ja bongatut (b) RK-lajit. Bongausten osuus on loppujen lopuksi aika pieni. Ei-RK kelpoisia ei periaatteesta noteerata missään yhteydessä.

Lyhytnokkahanhi ML s	Schwarzinuunilintu ML s
Kiljuhanhi PH s	Hippiäisuunilintu ML s
Punapäänarsku PH,HR b	Sepelsieppo ML,HR
Kiljukotka PH,ML,HR b	Mustapäätasku ML s
Niittysuohaukka/sirosuo PH,ML, HR	Aavikkotasku PH,ML,HR b
Tunturihaukka ML s	Nunnatasku ML s
Punajalkahaukka PH,HR s	Sinipyrstö PH s
Alaskansirri PH,ML,HR b	Etelänsatakieli PH s
Nummikirvinen PH,ML,HR b	Mustakaularastas PH s
Vuorivästäräkki PH,ML,HR b	Harmaasirkku PH,ML,HR s/2b
Viirusirkkalintu PH,HR b	Pikkusirkku ML s